

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
กองบัญชาการกองทัพไทย

เอกสารทบทวนการตรวจสภาวะแวดล้อม
เชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗
เรื่อง Thailand Strategic

SECURITY REVIEW

2022-2024

เอกสารเอกสารทบทวนการตรวจสภาวะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง
พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2022-2024”
พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพฯ จำนวน ๔๐๐ เล่ม จำนวน ๑๐๔ หน้า
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๕

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.๒๕๓๗
© สิทธิภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ	: พลตรี ประเทือง	ปิยะโกวิท
รองผู้อำนวยการ	: พันเอก บัณชुर	บำเรอราช
	: นาวาอากาศเอก ไชยา	ออกแดง
หัวหน้าโครงการ	: นาวาเอก รัฐนินท์	เมธีวัชรพัฒน์
รองหัวหน้าโครงการ	: พันเอกหญิง มัทนิน	เจริญศาสตร์
นักวิจัย	: นางสาว ปุณณภา	โชติชินเชาว์
คณะวิจัย	: นาวาตรีหญิง จิตรารภรณ์	จิตรธร
	เรืออากาศโทหญิง ภริญชญา	อุไรรัตน์
	นางสาว ปาณิสรา	เทียนอ่อน
	นางสาว สิริภัทร	เทียมพัฒน์
พิสูจน์อักษร	: พันเอก สุทัศน์	คร่ำในเมือง
	พันเอกหญิง วาทีณี	ดิงสมบัติยุทธ
	นาวาโทหญิง ฉัตรฐิรัตน์	พัชรกิจจา
	นางสาวพิมพ์อชิตา	อัครเมชายุทธ
	นางสาวภัทรภร	วรั้งอาจ
	นางสาวศศิพร	จันทร์มีชัย

จัดพิมพ์โดย

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร ๐๒ ๒๗๕ ๕๗๑๕ เว็บไซต์ www.sscthailand.org

เอกสารทบทวนการตรวจสภาวะแวดล้อม
เชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗
เรื่อง Thailand Strategic

SECURITY REVIEW

2022-2024

คำนำ

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้ดำเนินการจัดทำเอกสารประเมินยุทธศาสตร์ เรื่อง “การตรวจสอบสถานะแวดล้อมเพื่อมองอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ (Thailand Strategic Outlook 2021-2023)” เพื่อมองแนวโน้มภาพอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (Environment Scanning) และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อมในอนาคต โดยเอกสารฉบับนี้สามารถสรุปภาพเหตุการณ์ในอนาคตได้เป็นประเด็นสำคัญหลัก ๗ ประเด็น ได้แก่ (๑) การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ (๒) การเปลี่ยนแปลงในกิจการทหาร (๓) เทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน (๔) การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร (๕) การเมืองภายในประเทศ (๖) สิ่งแวดล้อม และ (๗) ยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ (Post COVID-19)

ในปี ๒๐๒๒ ได้เกิดสถานการณ์ใหม่ที่เป็นประเด็นสำคัญด้านความมั่นคง ได้แก่ (๑) สถานการณ์สงครามรัสเซีย-ยูเครน ที่เปิดฉากขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ทำให้มีผู้เสียชีวิตนับหมื่นคน และมีผู้ที่ต้องอพยพออกจากบ้านเรือนอีกหลายล้านคน ชาติตะวันตกและชาติพันธมิตรคว่ำบาตรรัสเซีย และห้ามนำเข้าสินค้า จนนำไปสู่วิกฤตระดับโลกเกิดขึ้นราคาสินค้าอาหารและการเกษตร รวมถึงน้ำมันพุ่งสูงขึ้นทั่วโลก (๒) สถานการณ์ตึงเครียดระหว่างจีน-ไต้หวัน ภายหลังจากที่แนนซี เพโลซี ประธานผู้แทนราษฎรสหรัฐฯ เดินทางเยือนไต้หวัน ซึ่งเป็นการละเมิดหลักการจีนเดียวและสร้างความไม่พอใจอย่างยิ่งต่อจีน (๓) สถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจในศรีลังกา ที่มีผลพวงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ปัญหาคอร์รัปชัน รวมถึงการบริการงานที่ผิดพลาดของคณะรัฐบาล และ (๔) ผลกระทบจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงจากสภาพภูมิอากาศ ซึ่งประเทศที่กำลังได้รับกระทบอย่างมากในขณะนี้ คือ ประเทศเกาหลีใต้ จากสถานการณ์ฝนที่ตกหนักที่สุดในรอบ ๘๐ ปี จนทำให้เกิดน้ำท่วมสูงมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

รวมไปถึงสถานการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ในปากีสถาน สร้างผลกระทบต่อผู้คนกว่า ๓๓ ล้านคน และสร้างความเสียหายกว่า ๓ แสน ๕ หมื่นล้านบาท เป็นต้น

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงที่ศึกษาวิจัยงานด้านความมั่นคงและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ให้กับหน่วยงานของกองทัพและรัฐบาล จึงได้เห็นความสำคัญของการทบทวนสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง ดังนั้นจึงได้จัดทำเอกสารทบทวนการตรวจสอบสถานะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2022-2024” เพื่อตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านความมั่นคงให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
บทสรุปผู้บริหาร	ง
ส่วนที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๕
๑.๓ ขอบเขตการศึกษา	๕
๑.๔ วิธีการศึกษา	๖
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
ส่วนที่ ๒ สรุปประเด็นสำคัญของ “Thailand Strategic Outlook 2021-2023”	๑๑
ส่วนที่ ๓ การทบทวนการตรวจสภาวะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์	๒๑
ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗	
- การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ	๒๒
- เทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน	๓๒
- การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร	๔๐
- สิ่งแวดล้อม	๔๕
- สงครามรัสเซีย-ยูเครน	๕๒
- ความสัมพันธ์จีน-ไต้หวัน	๕๔
- วิกฤตเศรษฐกิจในศรีลังกา	๕๖
ส่วนที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๖๓
๔.๒ บทสรุป	๖๓
๔.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๖
ภาคผนวก	๘๑
บรรณานุกรม	๘๔

บทสรุปผู้บริหาร

เอกสารทบทวนการตรวจสอบสถานะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2022-2024” มุ่งเน้นศึกษาประเด็นความสำคัญของการทบทวนการประเมินสถานะแวดล้อม และภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้นและสถานการณ์แนวโน้มด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ ที่เกิดขึ้นใหม่ ในห้วง กุมภาพันธ์ – สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในการปรับแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงของประเทศไทย และรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ในอนาคตพร้อมขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูล (Primary data) จากการการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2021-2024” วันที่ ๒๘ มี.ค.๖๕ โดยมีการประชุมระดมสมองกับผู้ที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยการเข้าร่วมใน Workshop หัวข้อ “แนวโน้มและสถานการณ์ที่มีความสำคัญและผลกระทบต่อประเทศไทย ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ – ๒๕๖๗” และการประชุมสัมมนาด้านความมั่นคงต่าง ๆ และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สรุปรการประชุมสัมมนา และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

จากผลการทบทวนสถานการณ์แวดล้อมด้านความมั่นคงในห้วงปัจจุบัน (กุมภาพันธ์-สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕) เพื่อเปรียบเทียบการคาดการณ์ที่ผ่านมา พบว่าประเด็นเดิมและประเด็นใหม่ที่นำติดตามจำนวน ๗ ประเด็นหลัก และ ๗ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ แบ่งเป็น ๓ ประเด็นย่อย คือ

ประเด็นย่อยที่ ๑.๑ การแข่งขันทางภูมิยุทธศาสตร์ (Geostrategic) ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดเผย (The Free and Open Indo-Pacific Strategy หรือ FOIP) ของสหรัฐฯ และยุทธศาสตร์แถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ของจีน ซึ่งทั้งสองประเทศต่างเดินหน้าขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของตน เพื่อขยายอิทธิพลและคานอำนาจของคู่แข่ง

ประเด็นย่อยที่ ๑.๒ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) ได้แก่ สถานการณ์การรัฐประหารในประเทศเมียนมาซึ่งยังคงมีความคุกกรุ่นและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นย่อยที่ ๑.๓ การแข่งขันทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) ได้แก่ สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ ซึ่งยังคงมีความยืดเยื้อและคลุมเครืออย่างต่อเนื่อง แม้ว่าสหรัฐฯมีแนวโน้มที่จะยกเลิกกำแพงภาษีนำเข้าสินค้าจากจีน แต่ด้วยสถานการณ์ความสัมพันธ์จีน-ไต้หวันทำให้สหรัฐฯทบทวนมาตรการที่จะยกเลิกออกไปอย่างไม่มีกำหนด

ประเด็นที่ ๒ เทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน (Disruptive Technology)

สถานการณ์การพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบันที่พยายามคิดค้นเพื่อประยุกต์ใช้กับความมั่นคงในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะการป้องกันประเทศจึงเป็นที่แน่ชัดว่า นานาประเทศกำลังตื่นตัวกับการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อาทิ ๑) สหรัฐฯ คิดค้นพัฒนาเทคโนโลยียุคใหม่เครื่องบินรบยุคที่ ๖ โดยโครงการ Next Generation Air Dominance (NGAD) ของกองทัพอากาศสหรัฐฯ ๒) จีนพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจำลองการรบในอวกาศ ๓) อินเดียจัดตั้งห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ควอนตัมและศูนย์ปัญญาประดิษฐ์ขั้นที่วิทยาลัยวิศวกรรมโทรคมนาคมการทหาร (Military College of Telecommunication Engineering: MCTE) และ ๔) อังกฤษ พัฒนาด้านเทคโนโลยีของเครื่องบินขับไล่

อัจฉริยะ “เทมเพสต์” (Tempest) ซึ่งจะมาแทนที่เครื่องบินรบรุ่นเก่า “ไทพูน” (Typhoon) ที่กองทัพอากาศอังกฤษ

ประเด็นที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร (Generation Change) แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ ๓.๑ สังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในปัจจุบัน ซึ่งในเอเชียประเทศแรก คือ ๑) ญี่ปุ่น มีประชากรสูงอายุ ๓๕,๗๓๓,๙๙๙ คน คิดเป็นสัดส่วน ๒๘% ของประชากรทั้งประเทศ ๒) เกาหลีใต้ มีประชากรสูงอายุ ๘,๑๗๖,๖๒๓ คน คิดเป็นสัดส่วน ๑๖% ของประชากรทั้งประเทศ ๓) ประเทศ สิงคโปร์เป็นประเทศแรกของอาเซียนที่เข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยมีผู้อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมีประชากรสูงอายุ ๗๕๙,๑๔๓ คน คิดเป็นสัดส่วน ๑๓% ของประชากร ทั้งประเทศ และ ๔) ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕6๕ มีประชากรสูงอายุอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๘,๓๑๔,๖๕๔ คน คิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ๑๒.๕๗% จากประชากรทั้งหมด ๖๖.๑๗ ล้านคน และไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุ ระดับสุดยอดเช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปร้อยละ ๒๘ ในปี ๒๕๗๔

ประเด็นย่อยที่ ๓.๒ ช่องว่างระหว่างช่วงวัย (Generation Gap) สถานการณ์ แนวโน้ม Multigeneration ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ที่นำมาสู่ปัญหาของ ความขัดแย้ง ซึ่งปัญหาดังกล่าวมักเกิดขึ้นในครอบครัวและสถานที่ทำงาน เมื่อเกิด ความเห็นที่ต่างกันของคนแต่ละช่วงวัย จะนำไปให้บริบทในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง

ประเด็นที่ ๔ สิ่งแวดล้อม (Environment) แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ ๔.๑ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) สถานการณ์ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทั้งเกาหลีใต้ ปากีสถาน เวียดนาม รวมถึงประเทศไทย ซึ่งสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถคาดเดาได้ และมีความผันผวนสูง

ประเด็นย่อยที่ ๔.๒ กระแสใส่ใจสิ่งแวดล้อม (Green Concern) นานาประเทศต่างตื่นตัวที่จะปรับแนวทางเพื่อพัฒนาประเทศให้ควบคู่กับการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างเมืองแบบใหม่ที่ชื้อ เดอะไลน์ ของซาอุดีอาระเบีย หรือการสร้างเมืองลอยน้ำของเกาหลีใต้ เป็นต้น กระแสต่าง ๆ นี้กำลังเป็นให้ความสนใจและนานาชาติเริ่มนำกระแสดังกล่าวนี้มาเป็นเครื่องมือในการแข่งขันกัน

ประเด็นที่ ๕ สงครามรัสเซีย-ยูเครน ปมความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ที่นำไปสู่การเกิดสงครามขึ้น ทำให้ประชากรนับล้านต้องอพยพหลบหนีเพื่อความอยู่รอด และสถานการณ์ดังกล่าว ไม่ได้สร้างความเสียหายเพียงแค่สองประเทศ แต่ยังส่งผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ ในมิติเศรษฐกิจอีกมหาศาล เพราะรัสเซียเป็นประเทศที่มีการส่งออกสินค้าประเภทน้ำมันและก๊าซ จึงทำให้ราคาน้ำมันทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ประเด็นที่ ๖ ความสัมพันธ์จีน-ไต้หวัน สถานการณ์ความขัดแย้งของทั้งสองประเทศที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นหลังจากการเยือนไต้หวันของนางเพโลซี ประธานสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประเทศจีนมองว่าการกระทำดังกล่าวของเพโลซี เป็นการละเมิด “หลักการจีนเดียว” (One China Policy) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ทั่วโลกจับตามองท่าทีของทั้งสามประเทศ คือ สหรัฐฯ จีน ไต้หวัน ว่าจะมีท่าทีอย่างไรต่อไป เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น

ประเด็นที่ ๗ วิฤตเศรษฐกิจในศรีลังกา สถานการณ์เศรษฐกิจภายในประเทศของศรีลังกา โดยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศศรีลังกามีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 และการบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐบาล ซึ่งถือว่าเป็นกรณีตัวอย่างให้ประเทศที่มีความอ่อนไหวในระบบเศรษฐกิจศึกษาเป็นตัวอย่างและวางแผนเตรียมพร้อมรับมือ

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ส่วนที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศได้ดำเนินการจัดทำเอกสารประเมินยุทธศาสตร์ เรื่อง “การตรวจสอบสถานะแวดล้อมเพื่อมองอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ (Thailand Strategic Outlook 2021-2023)” เพื่อมองแนวโน้มภาพอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (Environment Scanning) และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อมในอนาคต เพื่อให้สามารถกำหนดภาพแนวโน้มในอนาคต (Picture in the Future) ของประเทศไทยและวิเคราะห์ผลกระทบ (Impact) ด้านความมั่นคงที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยเอกสารฉบับนี้สามารถสรุปแนวโน้มสถานการณ์ได้เป็นประเด็นสำคัญหลัก ๗ ประเด็น ดังนี้ (๑) การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ (๒) การเปลี่ยนแปลงในกิจการทหาร (๓) เทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน (๔) การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร (๕) การเมืองภายในประเทศ (๖) สิ่งแวดล้อม และ (๗) ยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ (Post COVID-19)

แต่ด้วยสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์อย่างรวดเร็วหรือที่เรียกว่า VUCA / VUCA World ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความผันผวน ไม่มีเสถียรภาพ หรือคาดเดาอนาคตได้ยาก มีความซับซ้อนและคลุมเครือ จึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบของวิถีชีวิต เกิดภัยคุกคามทุกรูปแบบและกลายเป็นความท้าทายต่อความมั่นคงทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และประเทศ ซึ่งความมั่นคงในปัจจุบันครอบคลุมในทุกๆ มิติและมีผลกระทบต่อเนื้องกัน ทั้งมิติสังคม มิติเทคโนโลยี มิติเศรษฐกิจ มิติสิ่งแวดล้อม มิติการเมือง และมิติการทหาร หรืออาจเรียกความมั่นคงดังกล่าวว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) สถานการณ์ที่ทำให้เห็นภาพชัดเจนของคำว่าความมั่นคงที่ครอบคลุมทุกๆ มิติดังนี้ คือ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ที่ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั่วโลก มีอัตราผู้ว่างงานเพิ่มสูงขึ้น การออกมาตรการควบคุมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดเป็นวิถีชีวิตใหม่ หรือ New Normal ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ความมั่นคงในปัจจุบันไม่ได้มีเพียงแค่มิติการทหารเพียงอย่างเดียวเท่านั้นที่มีความสำคัญ

สำหรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเร็วๆ นี้ ที่ส่งผลกระทบในระดับโลก คือ สถานการณ์การโจมตียูเครน นำโดยวลาดิมีร์ ปูติน ประธานาธิบดีของรัสเซีย ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ทั่วโลกจับตามองและแสดงท่าทีต่อต้านการกระทำดังกล่าวในการโจมตีของรัสเซีย โดยสหภาพยุโรป (EU) เป็นองค์กรทางการเมืองแรกๆ ที่ออกมาตรการคว่ำบาตรรายบุคคล ครอบคลุมบุคคล ๖๘๐ คน และอายัดทรัพย์สินงดปล่อยเงินกู้ และห้ามเดินทางเข้าเขต EU สหรัฐฯ ได้ออกมาตรการคว่ำบาตรเต็มรูปแบบ งดออกวีซ่า ๑๙ คน จัดตั้งคณะ “Klep to Capture” เพื่อสอดส่องความผิดปกติและดำเนินการยึดทรัพย์สิน รวมถึงประเทศอื่น ๆ อาทิ อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นมาตรการทางเศรษฐกิจ เพื่อขัดขวางให้ปฏิบัติการของรัสเซียเป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น^๑

อย่างไรก็ตามมิได้มีเพียงปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศเท่านั้นที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างแต่ยังมีปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศที่ทั่วโลกให้ความสนใจอย่างสถานการณ์รัฐประหารในเมียนมา นำโดย พล.อ.อาวุโสหมิน อ่อง หล่าย ในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในระดับภูมิภาค ทั้งในอาเซียนและนอกอาเซียน ซึ่งปัจจุบันครบ ๑ ปี ของการรัฐประหาร สถานการณ์ในเมียนมายังคงคุกรุ่น ความรุนแรงยังดำเนินต่อไป ไม่มีท่าทีว่าจะสงบและต้องติดตาม

^๑ The Matter. สรุปรายการคว่ำบาตรเศรษฐกิจรัสเซีย หวังส่งแรงกดดันถึงปูติน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <https://thematter.co/brief/169263/169263>

ต่อไปว่าความรุนแรงของการกวาดล้างปิดปากผู้เห็นต่างในเมียนมาจะคลี่คลายลง ในทางที่ดีหรือย่ำแย่ลงมากกว่าเดิม^๒

จากสถานการณ์ข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าโลกยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และภัยคุกคามหลายรูปแบบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประเทศไทยด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทย จะต้องติดตามและประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิด เพื่อวางแผนรองรับและรักษา ความมั่นคงของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยมีกรอบในการพัฒนา รับมือ และป้องกันประเทศผ่าน กรอบการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) โดย ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงของไทยนั้นมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของ ประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อย ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และ ภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไก การแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กร ที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลัก ธรรมมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด^๓

^๒ The Matter. ครบ 1 ปี รัฐประหารเมียนมา เกิดเหตุการณ์สำคัญอะไรขึ้นบ้างหลังกองทัพ ยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือน.(ออนไลน์). <https://thematter.co/social/politics/what-happen-in-myanmar-one-year-myanmar-coup/166691>

^๓ ราชกิจจานุเบกษา.แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี. ออนไลน์ ค้นเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๕ แหล่งที่มา http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงระยะเวลาของการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศในระยะที่ ๒ จึงทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากปัญหาด้านความมั่นคงรอบด้านอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงปัญหาของคนในสังคมภายในประเทศ อาทิ ความเห็นต่างทางการเมือง การแสดงออกของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหายาเสพติด เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญในการวางแผนรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นด้วยเหตุนี้กองทัพไทยซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานด้านความมั่นคงของประเทศมีภารกิจสำคัญต่อการรักษาความมั่นคง การปกป้องอธิปไตย และการรักษาผลประโยชน์ของชาติในทุกมิติ รวมไปถึงให้การสนับสนุนการดำเนินงานของรัฐบาล สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ การแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและการช่วยเหลือประชาชน ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพเพื่อรับมือกับสถานการณ์ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีบทบาทสำคัญต่อการรับมือและแก้ไขปัญหาจากภัยคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศ

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงที่ศึกษาวิจัยและให้ข้อคิดเห็นด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงแก่หน่วยงานของกองทัพและรัฐบาล ได้เห็นความสำคัญของการทบทวนการประเมินสภาวะแวดล้อมและภัยคุกคามด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้นและศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๗ ที่เกิดขึ้นใหม่ จึงได้จัดทำเอกสารทบทวนการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2022-2024” เพื่อนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในการปรับแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงของประเทศไทย เพื่อรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบในอนาคตและขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อทบทวนเอกสารประเมินยุทธศาสตร์ เรื่อง “การตรวจสอบสถานะแวดล้อมเพื่อมองอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ (Thailand Strategic Outlook 2021-2023)”

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มด้านความมั่นคงในปี พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ ที่เกิดขึ้นใหม่

๑.๒.๓ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในห้วงปี พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

การจัดทำเอกสารประเมินยุทธศาสตร์ เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2022-2024” มุ่งศึกษาและประเมินสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ เพื่อวางแผนรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งใช้ระยะเวลาในการศึกษารวมทั้งสิ้น ๗ เดือน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๕ ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๕ รายละเอียดดังตารางที่ ๑ ทั้งนี้ เอกสารประเมินยุทธศาสตร์ฉบับนี้ได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาเป็น ๕ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ : บทนำ

ส่วนที่ ๒ : สรุปประเด็นสำคัญของ “Thailand Strategic Outlook 2021-2023”

ส่วนที่ ๓ : การทบทวนการตรวจสอบสถานะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗

ส่วนที่ ๔ : บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๑.๔ วิธีการศึกษา

เอกสารประเมินยุทธศาสตร์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาได้แบ่งการดำเนินการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๔.๑ การทบทวนเอกสารประเมินยุทธศาสตร์ เรื่อง “การตรวจสอบสถานะแวดล้อมเพื่อมองอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ (Thailand Strategic Outlook 2021-2023)” ของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๑.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2021-2024” วันที่ ๒๘ มี.ค.๖๕ โดยมีการประชุมระดมสมองกับผู้ที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยการเข้าร่วม ใน Workshop หัวข้อ “แนวโน้มและสถานการณ์ที่มีความสำคัญและผลกระทบต่อประเทศไทย ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ – ๒๕๖๗” และการประชุมสัมมนา ด้านความมั่นคงต่าง ๆ

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สรุปรายการประชุมสัมมนา และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

๑.๔.๓ การวิเคราะห์และสรุปผล ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากปฐมภูมิและทุติยภูมิมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์เพื่อสรุปผล

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ได้ประเด็นแนวโน้มสำคัญจากเอกสารประเมินยุทธศาสตร์ เรื่อง “การตรวจสอบสถานะแวดล้อมเพื่อมองอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ (Thailand Strategic Outlook 2021-2023)” ของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๑.๕.๒ ได้ประเด็นสถานการณ์ด้านความมั่นคงและสถานะแวดล้อม ด้านความมั่นคงที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นใหม่

๑.๕.๓ ได้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในห้วงปี พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านความมั่นคง ทั้งกองทัพ และหน่วยงาน ต่อการวางแผนรับมือและนำไปปรับใช้ และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในอนาคต

ส่วนที่ ๒
สรุปประเด็นสำคัญของ
“Thailand Strategic Outlook 2021-2023”

ส่วนที่ ๒

สรุปประเด็นสำคัญของ “Thailand Strategic Outlook 2021-2023”

ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงที่ศึกษาวิจัยงานด้านความมั่นคงและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ให้กับหน่วยงานของกองทัพและรัฐบาล ได้เห็นความสำคัญของการดำเนินการตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงเชิงยุทธศาสตร์ ดังนั้นจึงได้จัดทำเอกสารการตรวจสอบสถานะแวดล้อมเพื่อมองอนาคตประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๖ “Thailand Strategic Outlook 2021 – 2023” ซึ่งเอกสารดังกล่าวมีประเด็นสำคัญสำคัญ ๗ ประเด็นหลัก ๑๖ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ แบ่งเป็น ๓ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อย ๑.๑ การแข่งขันทางภูมิยุทธศาสตร์ (Geostrategic) ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดเผย (The Free and Open Indo-Pacific Strategy หรือ FOIP) ส่งผลให้ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เป็นพื้นที่ของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างวิสัยทัศน์แบบเสรีและแบบเผด็จการ เนื่องจากภูมิภาคนี้ต้องเผชิญกับการขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคงที่ทำให้นานาประเทศต้องตระหนกอย่างยิ่ง เพราะกำลังส่งสัญญาณในการจัดวางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียอีกด้วย ในขณะที่จีนก็มีพยายามขยายอิทธิพลผ่านโครงการความริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ที่กลายเป็นแพลตฟอร์มซึ่งทั้งโลกจับตามอง ซึ่งจีนก็หวังผลกับโครงการนี้อย่างยิ่งเพื่อจะให้เป็นแรงขับเคลื่อนการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในอนาคตยังคงเป็นเรื่องที่น่าจับตามองและติดตามอย่างใกล้ชิดต่อไป

ประเด็นย่อย ๑.๒ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) เมียนมาถือเป็นพื้นที่สำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ในการช่วงชิงผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจ อาจกล่าวได้ว่า เมียนมากำลังเผชิญกับประเทศในการถ่วงดุลมหาอำนาจที่เป็น

เพื่อนบ้านอย่างจีนและอินเดีย และเผชิญกับการเข้ามาของมหาอำนาจ เช่น สหรัฐฯ วิกฤติการเมืองในเมียนมาจึงเป็นแบบทดสอบในเรื่องเอกภาพในอาเซียนได้เป็นอย่างดีจากความหลากหลายของประเทศสมาชิกที่มีระบอบการปกครอง สังคม และวัฒนธรรมแตกต่างกัน

ประเด็นย่อย ๑.๓ การแข่งขันทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) ความพยายามของสหรัฐฯ ในการยับยั้งการแผ่ขยายอิทธิพลของการเป็นมหาอำนาจของจีนยังคงอยู่ แม้ว่ารูปแบบของการดำเนินนโยบายจะเปลี่ยนแปลงไป สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ อาจเป็นฉนวนให้เกิดลัทธิกีดกันทางการค้าขยายตัวไปทั่วโลก การตั้งกำแพงภาษีระหว่างกัน อาจจะทำให้เกิดการเบนทิศทางการไหลของสินค้า นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-๑๙ ยังเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้ความตึงเครียดระหว่างประเทศทั้งสองนี้รุนแรงขึ้นอีกด้วย และส่งผลกระทบต่อการลงทุนระหว่างจีนและสหรัฐฯ

ประเด็นที่ ๒ การเปลี่ยนแปลงในกิจการทหาร (Revolution of Military Affairs) แบ่งเป็น ๓ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อย ๒.๑ สงครามในอนาคต (Future Warfare) เป็นสงครามที่เกิดขึ้นจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติที่มีความเชื่อมโยงถึงกัน และมีความซับซ้อนที่อาจเป็นทั้งที่มาและแนวโน้มก่อให้เกิดความขัดแย้ง จนกลายเป็นสงครามในอนาคต โดยมีปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญ ดังนั้นประเด็นของเทคโนโลยีทางการทหารและยุทธวิธีในการรบที่เริ่มเปลี่ยนไปอย่างมากจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี จึงเป็นสิ่งที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิดและเตรียมพร้อมรับมือในอนาคต

ประเด็นย่อย ๒.๒ ระบบอาวุธทำลายล้างอัตโนมัติ โดยการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI and Lethal Autonomous Weapon Systems) ปัญญาประดิษฐ์จะเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่สำคัญในหลายอุตสาหกรรม รวมถึงการเปลี่ยนแปลง

ในกิจการทหาร ซึ่งประเทศมหาอำนาจต่างมีแนวโน้มในการพัฒนา AI เพื่อใช้ในการทำสงครามในอนาคต โดยเฉพาะสหรัฐฯ และจีน ได้มีการแข่งขันกันเป็นอภิมหาอำนาจทาง AI และต่างมีแนวโน้มในการพัฒนา AI แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นการนำไปปฏิบัติจะยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อไปในอนาคต

ประเด็นย่อย ๒.๓ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Advance Technology) ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบันได้พลิกโฉมโลกอย่างสิ้นเชิง รวมถึงในบริบทของการทหาร จะเห็นได้ชัดว่า ประเทศมหาอำนาจได้ให้ความสำคัญต่อนวัตกรรมเทคโนโลยีหรือการพัฒนาเทคโนโลยีทางทหาร (Military Tech) สำหรับโลกอนาคต ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด จะนำไปสู่ ความพยายามในการแข่งขันการพัฒนาอาวุธยุทธโปกรณ์และการสะสมอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง เพื่อเตรียมพร้อมรับมือและป้องกันภัยคุกคามในอนาคต

ประเด็นที่ ๓ เทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน (Disruptive Technology) แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นที่ ๓.๑ เทคโนโลยีควอนตัม (Quantum Technology) เทคโนโลยีควอนตัมได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมประสิทธิภาพของเทคโนโลยีด้านความมั่นคงที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และกำลังเปลี่ยนโฉมหน้าของสงครามในอนาคต ในปัจจุบันนานาประเทศต่างลงทุนในด้านการวิจัยควอนตัม เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจและทางทหาร โดยการประยุกต์ใช้ควอนตัมเทคโนโลยีในภารกิจทหาร ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการแข่งขันของชาติมหาอำนาจในอนาคต

ประเด็นที่ ๓.๒ ปัญญาประดิษฐ์ครองงำโลก (AI dominate the world) เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์จะเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงโลก ประเทศมหาอำนาจต่างมุ่งพัฒนาเพื่อขึ้นเป็นผู้นำหมายเลขหนึ่งในการแข่งขันและการสร้างโอกาส ในอนาคต AI จะเข้ามามีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศรวมไปถึงในด้านความมั่นคงปลอดภัยด้วย

ประเด็นที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร (Generation Change) แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อยที่ ๔.๑ สังคมผู้สูงอายุ (Aged Society) ปัจจัยทางประชากร ถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของทุกประเทศ ซึ่งหลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุ และเป็นแนวโน้มสำคัญในบริบทโลกที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญและเป็นความท้าทายในการกำหนดนโยบายที่ต้องพิจารณาออกแบบให้เหมาะสมและครอบคลุมทุกมิติ เพื่อรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นย่อยที่ ๔.๒ ช่องว่างระหว่างช่วงวัย (Generation Gap) แนวโน้ม Multigeneration จะเป็นเรื่องท้าทายมากขึ้นในอนาคต ปัญหาช่องว่างระหว่าง เป็นปัญหาที่มีมานาน เกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัย และเป็นหนึ่งในสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งขึ้นในทุกสังคม ซึ่งหากความขัดแย้งนั้นลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่ ย่อมส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตที่ยากลำบากในสังคม อันมีผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

ประเด็นที่ ๕ การเมืองภายในประเทศ แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อย ๕.๑ ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ ในอนาคตยังคงเกิดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจนำไปสู่การเกิดความรุนแรงจากกลุ่มความเคลื่อนไหวต่าง ๆ โดยอาจปรากฏการณ์ความเชื่อมโยงในการเคลื่อนไหวของกลุ่มอื่น ๆ ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เพื่อเรียกร้องในประเด็นการเมืองที่หลากหลายและทับซ้อน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ไทยควรเตรียมความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการศึกษาสภาวะแวดล้อมที่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดรวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกประการ เพื่อสามารถคาดการณ์ภาพอนาคต และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อไทย

ประเด็นย่อย ๕.๒ การบิดเบือนข้อมูลข่าวสารการสื่อสารทางการเมือง พลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) มีบทบาทของเทคโนโลยีที่มีอิทธิพล

ต่อพลเมือง และกระตุ้นให้เกิดการการปรับตัวครั้งใหญ่ของทุกภาคส่วน ผลักดันเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลอย่างรวดเร็วขึ้นอีก นอกจากนี้ อินเทอร์เน็ตยังเข้าใช้ส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองผ่านวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งท้าทายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเมืองในระดับโครงสร้าง

ประเด็นที่ ๖ สิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นย่อย ๖.๑ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ภัยธรรมชาติเกิดขึ้นทั่วโลกและทวีความรุนแรงซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญในการร่วมกันแก้ไขปัญหาสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงของโลก และแน่นอนว่าประเทศไทยก็เป็นส่วนหนึ่ง ที่ทั้งสร้างปัญหาและได้รับผลกระทบจากปัญหานี้โดยตรง แม้ทั่วโลกจะตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีแนวทางที่แต่ละประเทศมีทิศทางที่มุ่ง คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม นานาประเทศได้เผชิญกับปัญหาขาดแคลนทรัพยากร ธรรมชาติ และปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงเกินกว่าจะรับมือได้ทันถ่วงที ทำให้ต้องมุ่งให้ความสำคัญต่อกระบวนการการผลิต การบริโภค การใช้ชีวิตของมนุษย์มีความสมดุลกับธรรมชาติยิ่งขึ้น ซึ่งมุ่งไปในทิศทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน และแนวคิดการบริโภคอย่างยั่งยืนจึงจะเป็นแนวทางที่ทั่วโลกให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นย่อย ๖.๒ กระแสใส่ใจสิ่งแวดล้อม (Green Concern) อุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นกับทุก พื้นที่ทั่วโลกและมีความรุนแรงขึ้นตามไปด้วย สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดมาตรการและข้อกำหนดต่าง ๆ มากมายที่จะซับซ้อนและผลักดันให้ทุกประเทศต่างแข่งขันและค้นหาวิธีในการใส่ใจสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ในทางกลับกันก็จะสร้างผลกระทบหากปฏิบัติไม่ได้เช่นกัน

ประเด็นที่ ๗ ยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ (Post COVID-19) แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

ประเด็นที่ ๗.๑ การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์โดยใช้วัคซีนเป็นเครื่องมือ (Geopolitics Competition) นานาประเทศต่างเร่งคิดค้นและผลิตวัคซีนโควิด-๑๙ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ได้ปริมาณที่เพียงพอต่อประชากรโลก แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่น่ากังวล คือ การกลายพันธุ์ของไวรัส ซึ่งไวรัสทุกชนิดสามารถกลายพันธุ์ได้เองตามธรรมชาติ ซึ่งนานาประเทศต่างตั้งความหวังกับวัคซีนที่จะมาช่วยในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค เพื่อให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติโดยเร็ว นำไปสู่ความเคลื่อนไหวสำคัญในระดับโลกที่จะแสดงความร่วมมือและมุ่งมั่นที่จะทำให้ประชาคมโลกมีโอกาสในการเข้าถึงวัคซีนอย่างเท่าเทียมกัน แต่ขณะเดียวกันก็เห็นความเคลื่อนไหว ซึ่งสัญญาณที่วัคซีนจะกลายเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการแข่งขันในการเมืองระหว่างประเทศ

ประเด็นที่ ๗.๒ การดำเนินภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ที่เกิดขึ้นทั่วโลกและยังไม่แน่นอนว่าจะจบลงเมื่อใด ได้ส่งผลกระทบในทุกด้านทั่วโลก เกิดการปรับเปลี่ยนชีวิตและด้วยมาตรการต่าง ๆ ที่ออกมาควบคุมการระบาด ทำให้เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในวิถีชีวิตแบบใหม่ New Normal ที่มีแนวโน้มการปรับตัวเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด และปรับเปลี่ยนโครงสร้างธุรกิจให้ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น รวมถึงการทำธุรกรรมผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญ ๗ ประเด็นหลักและประเด็นย่อยทั้งสิ้น ๑๖ ประเด็นข้างต้นเป็นประเด็นที่ได้มากจากรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดประชุมวิชาการ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เรื่อง “Thailand Strategic Outlook 2021 - 2023” และการศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการ การคัดเลือกประเด็นสำคัญ ซึ่งเป็นมุมมองของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ที่เคยได้คาดการณ์ไว้ โดยมีความมุ่งหวังให้ครอบคลุม

การแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในทุกมิติ ที่เชื่อมโยง ไม่นานหรือสลับซับซ้อน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นใช้เป็นฐานความคิดเพื่อตรวจสอบ เปรียบเทียบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสภาวะแวดล้อมในห้วงปัจจุบัน (ก.พ.๖๕ - ส.ค.๖๕) ซึ่งได้แสดงผลการวิเคราะห์ไว้ต่อไป (ส่วนที่ ๓) เพื่อให้ได้มาเป็นข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ส่วนที่ ๓

การทบทวนการตรวจสภาวะแวดล้อม

เชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗

ส่วนที่ ๓

การทบทวนการตรวจสอบสถานะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗

กระบวนการตรวจสอบสถานะแวดล้อม (Environmental Scanning) ในห้วงปัจจุบันได้กำหนดไว้ในห้วงเดือน กุมภาพันธ์ - สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อทบทวนภาพแนวโน้มในอนาคตและผลกระทบต่อประเทศไทยที่ได้เคยศึกษาวิจัย ภายใต้บริบทของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ที่ผ่านมา คือ เอกสารการตรวจสอบสถานะแวดล้อมเพื่อมองอนาคตประเทศไทย พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ (Thailand Strategic Outlook 2021 - 2023) ซึ่งการดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาแบ่งประเด็นสถานการณ์ออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

(๑) การทบทวนประเด็นเดิม คือ ประเด็นสถานการณ์และภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งได้คาดการณ์ภาพสถานการณ์ในอนาคตและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศไทยไว้แล้วในเอกสารการตรวจสอบสถานะแวดล้อมเพื่อมองอนาคตประเทศไทย พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ (Thailand Strategic Outlook 2021 - 2023) โดยจากที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ (ส่วนที่ ๒) มีทั้งสิ้น ๗ ประเด็นหลัก ๑๖ ประเด็นย่อย ซึ่งสามารถจัดกลุ่มใหม่ ทำให้เหลือ ๔ ประเด็นหลักและ ๗ ประเด็นย่อย

(๒) การสำรวจประเด็นที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ คือ ประเด็นสถานการณ์และภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นใหม่ในห้วงระยะเวลาปัจจุบันที่ดำเนินการตรวจสอบสถานะแวดล้อม ซึ่งมีเพิ่มเติมขึ้นอีกจำนวน ๓ ประเด็นหลัก

จึงทำให้ประเด็นที่จะนำเสนอทั้งสิ้นภายใต้ “เอกสารทบทวนการตรวจสอบสถานะแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๗ เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2022-2024” ฉบับนี้ มีทั้งสิ้น ๗ ประเด็นหลักและ

๗ ประเด็นย่อย ซึ่งแต่ละประเด็นจะนำเสนอใน ๒ หัวข้อย่อย คือ (๑) จากที่ได้มีการคาดการณ์ไว้ว่า ประกอบด้วยเนื้อหาโดยสรุปจากการทบทวนภาพแนวโน้มสถานการณ์ในอนาคตและผลกระทบต่อประเทศไทยที่เคยได้คาดการณ์ไว้ในการศึกษาภายใต้บริบทของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น (๒) สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า ประกอบด้วย ผลจากการทบทวนสถานะแวดล้อมในห้วงปัจจุบัน (เดือน กุมภาพันธ์ – สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๓.๑ การทบทวนประเด็นเดิม

๓.๑.๑ การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ แบ่งเป็น ๓ ประเด็นย่อย ดังนี้

๑) การแข่งขันทางภูมิยุทธศาสตร์ (Geostrategic)

จากที่ได้มีการคาดการณ์ไว้ว่า ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดเผย (The Free and Open Indo-Pacific Strategy หรือ FOIP) ส่งผลให้ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เป็นพื้นที่ของการแข่งขัน ทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างวิสัยทัศน์แบบเสรีและแบบเผด็จการ เนื่องจากภูมิภาคนี้ต้องเผชิญกับการขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคงที่ทำให้นานา ประเทศต้องตระหนกอย่างยิ่ง เพราะกำลังส่งสัญญาณในการจัดวางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียอีกด้วย ในขณะที่จีนก็มีพยายามขยายอิทธิพล ผ่านโครงการความริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ที่กลายเป็นแพลตฟอร์มซึ่งทั้งโลกจับตามอง ซึ่งจีนก็หวังผลกับโครงการนี้อย่างยิ่ง เพื่อจะให้เป็นแรงขับเคลื่อนการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในอนาคตยังคงเป็นเรื่องที่น่าจับตามองและติดตามอย่างใกล้ชิดต่อไป

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า (๑) ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดเผย (The Free and Open Indo-Pacific Strategy หรือ FOIP) หนึ่งในมาตรการหลักภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะยาวของสหรัฐฯ (National Security Strategy of the United States of America – NSS) ที่ถูกประกาศในปี ๒๐๑๗ ซึ่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ที่จะเข้ารับตำแหน่งต้องดำเนินนโยบายใน

ระยะเวลา ๔ ปี (๑ สมัย) ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและมหายุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกนี้ โดยประธานาธิบดีแต่ละคนอาจมีการตีความขอบเขตการดำเนินการทางยุทธศาสตร์ (strategic way) และมีเครื่องมือในการดำเนินยุทธศาสตร์ (strategic means) ที่แตกต่างกัน

ซึ่งภายใต้การบริหารงานของประธานาธิบดี ไบเดน มุ่งมั่นยกระดับบทบาทและพันธมิตรระยะยาวต่ออินโด-แปซิฟิก โดยจะให้ความสำคัญกับทุกส่วนของภูมิภาคนี้ ตั้งแต่เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปจนถึงเอเชียใต้และโอเชียเนีย อันรวมถึงหมู่เกาะแปซิฟิกด้วย ในขณะที่พันธมิตรและหุ้นส่วนของสหรัฐฯ รวมถึงประเทศในยุโรปกำลังหันมาให้ความสนใจกับภูมิภาคนี้มากขึ้น และสหรัฐฯ ตระหนักดีว่า ผลประโยชน์ของชาวอเมริกันจะลดทอนได้ต่อเมื่อสหรัฐฯ วางหลักปักฐานในอินโด-แปซิฟิกอย่างมั่นคง รวมทั้งเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ภูมิภาคนี้ไปพร้อมกับพันธมิตรและหุ้นส่วนใกล้ชิดของสหรัฐฯ โดยวิธีการทางยุทธศาสตร์ (Strategic Means) คือ พัฒนาพันธมิตรให้เหมาะสมกับยุคสมัย, สร้างความร่วมมือที่ยืดหยุ่น รวมถึงการเสริมสร้างพลังให้อาเซียน สนับสนุนอินเดียในบทบาทผู้นำ สร้างความเข้มแข็งและน่าเชื่อถือของกลุ่มภาคี ๔ ประเทศ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของยุโรปในภูมิภาค, สร้างหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ, หนุนนำทรัพยากรใหม่ ๆ ทางทหาร การทูต การพัฒนา และการให้ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ อีกทั้งให้ความสำคัญและมุ่งมั่นกับภูมิภาคนี้อย่างต่อเนื่องในทุกระดับของรัฐบาลสหรัฐฯ โดยได้ประกาศเป็น Indo-Pacific Strategy บนหลักการ ๕ ประการ ได้แก่ (๑) เสรีภาพและเปิดกว้าง (Free and Open) (๒) เชื่อมโยง (Connected) (๓) เจริญรุ่งเรือง (Prosperous) (๔) มีความมั่นคง (Secure) และ (๕) ยืดหยุ่นยั่งยืน (Resilient)^๔

^๔The Matter. ครบ 1 ปี รัฐประหารเมียนมา เกิดเหตุการณ์สำคัญอะไรขึ้นบ้างหลังกองทัพยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือน.(ออนไลน์). <https://thematter.co/social/politics/what-happen-in-myanmar-one-year-myanmar-coup/166691>

โดยยุทธศาสตร์ความมั่นคงฉบับใหม่ของสหรัฐฯ จะมุ่งสกัดกั้น
รัสเซียและจีนควบคู่กัน ซึ่งสหรัฐฯ อยู่ระหว่างการปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์
ความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Strategy) ฉบับใหม่โดยจะปรับเนื้อหาให้
สอดคล้องกับสถานการณ์รัสเซีย-ยูเครน ซึ่งจะทำให้สหรัฐฯ กำหนดเป้าหมายทาง
ยุทธศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับยุโรปควบคู่กับเอเชียมากขึ้นเพื่อสกัดกั้นรัสเซีย
และจีนไปพร้อมกัน เนื่องจากเห็นว่าทั้งสองฝ่ายกระชับความร่วมมือกันและจะมีท่าที
แข็งกร้าวมากขึ้น อาทิ ท่าทีของจีนต่อไต้หวัน อนึ่ง สหรัฐฯ เผยแพร่แนวทาง
ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติฉบับชั่วคราว (Interim National Security
Strategic Guidance) เมื่อ มี.ค.๖๔ ส่วนยุทธศาสตร์ความมั่นคงฉบับสมบูรณ์ยังไม่มี
ความชัดเจนว่าจะเผยแพร่ในหัวงใด^๔

ล่าสุดสหรัฐฯ ได้นำเสนอกรอบความร่วมมือใหม่ที่ประชุมสุดยอด
ผู้นำอาเซียน-สหรัฐฯ ที่กรุงวอชิงตัน กรอบความร่วมมือนี้ไม่ใช่ความตกลงการค้าเสรี
หรือการเปิดตลาดแต่เป็นความพยายามที่จะร่วมมือและจัดระเบียบในการทำ
ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจแบบใหม่ ซึ่งมี ๔ เสาหลักด้วยกันได้แก่ (๑) การค้าที่เป็น
ธรรมและยืดหยุ่น ซึ่งภายใต้เสานี้มีภาคส่วนต่างๆ อยู่ ๗ สาขา คือ แรงงาน
สิ่งแวดล้อมและสภาพอากาศ เศรษฐกิจดิจิทัล การเกษตร ความโปร่งใสและ
ธรรมาภิบาล นโยบายการแข่งขัน และการอำนวยความสะดวกทางการค้า (๒) ความ
ยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน (supply chain resilience) ซึ่งยังคงมีความคลุมเครือ
อยู่มากกว่าเจตนาของสหรัฐฯ คืออะไร หลายประเทศในเอเชียเข้าใจว่าตัวเองทำ
หน้าที่เป็นผู้ผลิตและเป็นส่วนสำคัญในห่วงโซ่อุปทานของเศรษฐกิจสมัยใหม่ แต่ความ
กังวลคือ สหรัฐฯ จะใช้กรอบความร่วมมือนี้ในการควบคุมอุปทาน การผลิต หรือใช้
ต่อต้านผู้ผลิตรายใหญ่ในเอเชีย (๓) โครงสร้างพื้นฐาน พลังงานสะอาด และการลด

^๔ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงฉบับใหม่ของสหรัฐฯ จะมุ่งสกัดกั้นรัสเซียและจีนควบคู่
กัน. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://www.nia.go.th/news/page/1462/>

คาร์บอนที่หลายประเทศก็กำลังประสบปัญหาในการขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมหรือลดปริมาณ คาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูงที่มีราคาแพง และ (๔) เรื่องภาษี และการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของเกือบทุกประเทศในโลกนี้ และดูเหมือนยังหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหากันไม่ได้^๖

(๒) ยุทธศาสตร์แถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI)

สำหรับทางฝั่งของจีนมีการขยายอิทธิพลของจีนไปทั่วโลกส่งผลต่อระเบียบ ภูมิภาค รัฐบาลจีนภายใต้การนำของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง มีการนำวาทกรรมฝัน ของชาวจีน (Chinese Dream) มาเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนประชาชน และ สังคมจีนในปัจจุบัน ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวมีเป้าหมาย คือ ทำให้ประเทศหลุดพ้นจาก ประเทศรายได้ปานกลาง และพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างแรง บันดาลใจ และสนับสนุนให้ชาวจีนเดินทางทำตามความฝันของตนเอง โดยรัฐบาล จะเป็นผู้ขับเคลื่อนความฝันนั้นให้เกิดขึ้นจริง รัฐบาลจีนจึงได้ประกาศยุทธศาสตร์ ใหม่ที่เสนอการสร้างกรอบความร่วมมือ และการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค โดยมีจีน เป็นแกนนำ ได้แก่ การเชื่อมโยงทางบก (Silk Road Economic Belt) การเชื่อมโยง ทางทะเล (Maritime Silk Road) และเส้นทางสายใหม่ดิจิทัล (Digital Silk Road) ที่มีเป้าหมายหลักในการสร้างความเชื่อมโยงร่วมกันร่วมกันภายใต้กรอบแนว ความคิด “The Belt and Road Initiative”^๗ ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือในการสร้าง ความเชื่อมโยงของจีนไปในทุกภูมิภาคทั่วโลก โดยมีรายละเอียดดังนี้

^๖ สุกลักษณ์ กาญจนขุนดี. ‘กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก’ คืออะไร ทำไมแผนการใหม่ของ สหรัฐฯ จึงถูกเมิน. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://plus.thairath.co.th/topic/spark/101538>

^๗ พงศ์อานันท์ รมยะนันท์. การขยายบทบาทของจีนผ่านยุทธศาสตร์ “The Belt and Road Initiative”: ผลกระทบต่ออาเซียนและไทย. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา http://www.dsdcw2016.dsdcw.go.th/doc_pr/ndc_2560-

(๒.๑) ด้านตะวันตก ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายการคมนาคมทางบกของภูมิภาคตะวันตกของจีนเชื่อมเข้ากับยุโรป เรียกว่า “แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” (Silk Road Economic Belt) เพื่อเชื่อมเส้นทางการค้าภาคพื้นดินของยูเรเชียเข้าด้วยกัน (Facilitating land-based Trade across the Eurasian landmass) เป็นการเชื่อมทวีปเอเชียเข้ากับทวีปยุโรป โดยการพัฒนาใน ๒ เส้นทางหลัก เส้นทางแรกสร้างผ่านเอเชียกลาง ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรพลังงานของจีนไปถึงยุโรปตอนใต้ อีกเส้นทางหนึ่งสร้างผ่านรัสเซีย ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรพลังงานของจีนเช่นกัน ไปถึงยุโรปตอนเหนือ เป็นการเชื่อมทวีปเอเชียเข้ากับทวีปยุโรป โดยการพัฒนาใน ๒ เส้นทางหลัก เส้นทางแรกสร้างผ่านเอเชียกลาง ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรพลังงานของจีนไปถึงยุโรปตอนใต้ อีกเส้นทางหนึ่งสร้างผ่านรัสเซีย ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรพลังงานของจีนเช่นกัน ไปถึงยุโรปตอนเหนือ

(๒.๒) ด้านตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายคมนาคมทางทะเล เรียกว่า “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ ๒๑” (21st Century Maritime Silk Road) มีการพัฒนาท่าเรือต่าง ๆ รองรับ ตั้งแต่สิงคโปร์ เมียนมา ศรีลังกา ปากีสถาน และตามช่องแคบต่าง ๆ ของอินโดนีเซีย โดยมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่ภูมิภาคตะวันออกกลาง (แหล่งพลังงาน) ยุโรปตะวันตก (แหล่งเศรษฐกิจการค้า และเทคโนโลยี) และแอฟริกา (แหล่งพลังงานและวัตถุดิบอื่น ๆ)

(๒.๓) ด้านใต้ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายคมนาคมทางบกผ่านเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเชื่อมภูมิภาคอื่น ๆ ของจีนเข้าถึงชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะด้านชายฝั่งมหาสมุทรอินเดียที่มีการสร้างท่าเรือตามประเทศต่าง ๆ รองรับไว้แล้ว ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงจากการคมนาคมผ่านช่องแคบมะละกา^๑

^๑บรรจง ไชยลังกา. ระเบียบโลกใหม่ของจีน: วิเคราะห์ตามทฤษฎีสัจนิยมใหม่. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 7(2), 19-29. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ndsijournal/article/view/64412/54834>

(๒.๔) เส้นทางสายไหมดิจิทัล (Digital Silk Road) ในปัจจุบันจีนได้ขยายความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ในหลายภูมิภาคผ่านเส้นทางสายไหมดิจิทัล (Digital Silk Road) รวมถึงมิติทางด้านอวกาศและข้อมูลข่าวสาร (Space and Information Corridor) โดยมุ่งเน้นที่เศรษฐกิจดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ นานาเทคโนโลยี เทคโนโลยีควอนตัม ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่จะช่วยขับเคลื่อนให้เกิดเส้นทางสายไหมทางดิจิทัล ได้แก่ เคเบิลออปติกทางบกและใต้ทะเล ระบบดาวเทียมสำรวจและสื่อสาร การติดต่อสื่อสารผ่านระบบ 5G เทคโนโลยีดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันใหม่ ๆ ทำให้การสร้างความเป็นอุตสาหกรรมเชิงดิจิทัล (Digital Industrialization) และการสร้างความเป็นดิจิทัลให้แก่อุตสาหกรรม (Industry Digitalization) ในอนาคตเติบโตตามนโยบายเส้นทางสายไหมดิจิทัลที่จะยกระดับความร่วมมือในมิติของเศรษฐกิจดิจิทัล ภูมิรัฐศาสตร์ และระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ^๙

ล่าสุดจีนได้กระชับความสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือกับทั่วทุกภูมิภาคทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง ทั้งในกลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก เอเชียใต้ แอฟริกา และรัสเซีย โดยจีนได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤติ COVID-19 การเกษตร และภัยพิบัติทางธรรมชาติตามแนวทางข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative-BRI)^{๑๐} อาทิ หมู่เกาะแปซิฟิก โดยจีนและกลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก อาทิ ฟิจิ ซามัว ตองกา คิริบาส ปาปัวนิวกินี เป็นต้น เห็นพ้องแนวคิด ความร่วมมือที่ครอบคลุมในการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤติ COVID-19 จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเกษตร และภัยพิบัติทางธรรมชาติ จีนเน้นย้ำหลังการประชุมว่าจีนจะ

^๙ ชาติา เตรียมวิทยา. ครอบรอบ 5 ปีการจัดประชุมสุดยอด 1 แถบ 1 เส้นทาง : รู้จัก“เส้นทางสายไหมดิจิทัล”. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <http://thai.cri.cn/20220518/1018216d-b70e-2ebd-2099-9c1146032b46.html>

^{๑๐} สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. รายงานสถานการณ์ต่างประเทศ.เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มาhttps://www.nia.go.th/main/th/1/#world_news

นำเสนอแนวทางสร้างความร่วมมือและทำอย่างเป็นทางการของจีนอย่างเป็นทางการภายหลังหารือรายละเอียดความร่วมมือกับทุกประเทศที่เกี่ยวข้อง กับทั้งเน้นย้ำว่าจีนต้องการร่วมพัฒนาภูมิภาคแอฟริกา เอเชีย และแคริบเบียนให้เจริญรุ่งเรือง อย่างไรก็ตาม แนวคิดความร่วมมือดังกล่าวไม่ปรากฏความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมไปถึงการลงนามในสนธิสัญญาความมั่นคงกับหมู่เกาะโซโลมอนอย่างเป็นทางการ ซึ่งการรายงานข่าวต่อกลตดังกล่าวอนุญาตให้จีนส่งตำรวจติดอาวุธ ทหาร หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และกองกำลังติดอาวุธอื่น ๆ ไปประจำการตามคำขอของหมู่เกาะโซโลมอนเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยทางสังคม รวมทั้งสามารถส่งเรือเพื่อแวะพักและเติมเสบียงได้ แต่ไม่ให้จีนสร้างฐานทัพเรือในอาณาเขตของหมู่เกาะโซโลมอน^{๑๑}

๒) การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics)

จากที่ได้มีการคาดการณ์ไว้ว่า เมียนมาถือเป็นพื้นที่สำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ในการช่วงชิงผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจ อาจกล่าวได้ว่า เมียนมากำลังเผชิญกับประเทศในการถ่วงดุลมหาอำนาจที่เป็นเพื่อนบ้านอย่างจีนและอินเดีย และเผชิญกับการเข้ามาของมหาอำนาจ เช่น สหรัฐฯ วิกฤติการเมืองในเมียนมาจึงเป็นแบบทดสอบในเรื่องเอกภาพในอาเซียนได้เป็นอย่างดีจากความหลากหลายของประเทศสมาชิกที่มีระบอบการปกครอง สังคม และ วัฒนธรรมแตกต่างกัน

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า เมื่อ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่ผ่านมากองทัพเมียนมาก่อรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง โดยกล่าวหาว่ามีการทุจริตครั้งมโหฬาร ในการเลือกตั้งปี ๒๐๒๐ ซึ่งพรรคเอ็นแอลดีของนางซู จี ได้คะแนนเสียงกว่า ๘๓% และคณะผู้สังเกตการณ์ต่างประเทศระบุว่าการเลือกตั้งส่วนใหญ่ดำเนินไปอย่างอิสระและเป็นธรรม นับแต่นั้น ก็ทำให้ชาวเมียนมาทั่วประเทศออกมาชุมนุมประท้วง อีกทั้งมีการจับกุมนักการเมืองฝ่ายสนับสนุน

^{๑๑} กรุงเทพธุรกิจ.. ทำไม ‘สนธิสัญญาความมั่นคง’ จีน - หมู่เกาะโซโลมอน สร้างเซอร์ไพรส์ ‘สหรัฐ’. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/world/1000140>

ประชาธิปไตย ขณะที่นางซู จี ถูกดำเนินคดีหลายคดี และได้ถูกย้ายไปขังเดี่ยวในเรือนจำเมื่อเดือน มิ.ย.๖๕ ที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม กองทัพเมียนมาได้ให้คำมั่นว่าจะจัดการเลือกตั้งที่เป็น “อิสระและยุติธรรม” ขึ้นใหม่ในอนาคตเพื่อคืนอำนาจให้แก่ประชาชน หลังทำรัฐประหาร กองทัพได้ประกาศบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อช่วยให้มีอำนาจในการจับกุมประชาชนเพิ่มขึ้น และมีการขยายคำสั่งนี้ครั้งแรกเมื่อเดือน ส.ค. ๖๔^{๑๖}

มีการรายงานเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ รัฐบาลทหารเมียนมา สั่งประหารชีวิตนักกิจกรรมทางการเมืองผู้เรียกร้องประชาธิปไตย ๔ ราย ซึ่งรวมถึงเพียว เซยาร์ ตอ อดีต ส.ส. จากพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (NLD) ของ ออง ซาน ซูจี และ จ่อ มิน ยู หรือจิมมี นักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยชื่อดัง ถือเป็น การลงโทษประหารชีวิตครั้งแรกในรอบกว่า ๓๐ ปี ท่ามกลางกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงจากทั้งประชาชนในประเทศและประชาคมโลก ซึ่งร่วมกันออกมาต่อต้านการใช้โทษประหารเพื่อกำจัดผู้เห็นต่างทางการเมือง^{๑๗}

ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้อาเซียนมีการปรับเปลี่ยนท่าที โดยนายกรัฐมนตรีสุนเซนแห่งกัมพูชา ในฐานะประธานอาเซียนประจำปี กล่าวในระหว่างเริ่มต้นการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ที่กรุงพนมเปญ ระบุว่า อาเซียนจะถูกบังคับให้ต้องทบทวนแผนสันติภาพ หรือแผนฉันทามติ ๕ ข้อ ที่ ๑๐ ขาดสมาชิกอาเซียนตกลงกับเมียนมา หากรัฐบาลทหารเมียนมาประหารชีวิตนักโทษเพิ่มมากขึ้น

^{๑๖} BBC. รัฐประหารเมียนมา : กองทัพยึดเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปอีก 6 เดือน อ้างเหตุวุ่นวายในประเทศ. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/international-62378654>

^{๑๗} BBC. รัฐประหารเมียนมา : นานาชาติประณามเมียนมากรณีสั่งประหารนักเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/thailand-62301610>

และชี้ว่า ความเป็นเอกภาพของอาเซียนนั้นถูกทำลายจากผลกระทบทางการเมือง และความมั่นคงของสถานการณ์ในเมียนมา ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นวิกฤต เศรษฐกิจและมนุษยธรรม ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันในเมียนมานั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และอาจถูกมองได้ว่าเลวร้ายยิ่งกว่าในช่วงก่อนทำข้อตกลงสันติภาพ เนื่องจากการประหารชีวิตนักเคลื่อนไหวที่ต่อต้านรัฐบาลทหาร^{๑๔}

และล่าสุด กองทัพอ้างว่าจะต้องใช้เวลามากกว่านี้เพื่อสร้าง เสถียรภาพในประเทศ โดยในการแถลงผ่านสื่อของทางการ พล.อ.อาวุโส มิน อ่อง หล่าย หัวหน้ารัฐบาลทหารเมียนมา ได้กล่าวโทษว่าปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นมาจากกลุ่ม ตีตอวูตต่อต้านรัฐบาลที่เขาเรียกว่า “ผู้ก่อการร้าย” และ “รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ” (National Unity Government หรือ NUG) ซึ่งเป็นรัฐบาลเงาเมียนมาที่ก่อตั้งขึ้น โดยกลุ่มนักการเมืองฝ่ายสนับสนุนประชาธิปไตย เขาชี้ว่า ปัญหาความไม่สงบนี้รวม ทั้งการระบาดของโควิด-๑๙ ทำให้ไม่สามารถดำเนินแผนการสร้างสันติภาพตาม “ฉันทามติ ๕ ข้อ” ที่เกิดขึ้นในที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนวาระพิเศษเพื่อยุติความ รุนแรงในเมียนมาหลังเกิดเหตุรัฐประหาร ซึ่งรวมถึงการยุติความรุนแรง และ การเจรจากับฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่สันติภาพในเมียนมา

พล.อ. อาวุโส มิน อ่อง หล่าย ซึ่งเป็นผู้นำสภาบริหารแห่งรัฐ (SAC) ของเมียนมา และตั้งตนเป็นนายกรัฐมนตรี ระบุว่า จะต้องมีการปฏิรูประบบ การเลือกตั้งในประเทศ โดยผสมผสานระหว่างระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนกับ การเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียวที่ผู้ได้คะแนนสูงสุดชนะการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นระบบ ที่ทำให้พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย หรือเอ็นแอลดี ของนางออง ซาน ซู จี คร่าชัยชนะอย่างถล่มทลายในศึกเลือกตั้งปี ๒๐๒๐^{๑๕}

^{๑๔} Thestandard. อาเซียนขูบทวนแผนสันติภาพ หากรัฐบาลทหารเมียนมาประหารนักโทษเพิ่ม. เข้าถึง เมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://thestandard.co/asean-questioned-myanmar-on-peace-plan/>

^{๑๕} BBC. รัฐประหารเมียนมา : กองทัพบีเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปอีก 6 เดือน อ้างเหตุวุ่นวาย ในประเทศ. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/international-62378654>

๓) การแข่งขันทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics)

จากที่ได้มีการคาดการณ์ไว้ว่า ความพยายามของสหรัฐฯ ในการยับยั้งการแผ่ขยายอิทธิพลของการเป็นมหาอำนาจของจีนยังคงอยู่ แม้ว่ารูปแบบของการดำเนินนโยบายจะเปลี่ยนแปลงไป สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ อาจเป็นฉนวนให้เกิดลัทธิกีดกันทางการค้าขยายตัวไปทั่วโลก การตั้งกำแพงภาษีระหว่างกัน อาจจะทำให้เกิดการเบนทิศทางการไหลของสินค้า นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-๑๙ ยังเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ส่งผลทำให้ความตึงเครียดระหว่างประเทศทั้งสองนี้รุนแรงขึ้นอีกด้วย และส่งผลกระทบต่อการลงทุนระหว่างจีนและสหรัฐฯ

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ ยังคงยืดเยื้อ จากความบาดหมางจากนโยบายเดิม “America First” ของอดีตประธานาธิบดี ที่ต้องการลดการขาดดุลทางการค้ากับประเทศจีน และการเพิ่มการจ้างงานในสหรัฐฯ ซึ่งเกิดความบาดหมางระหว่างกันในประเด็นการละเมิดลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้าจากจีน อาทิ สินค้ากลุ่มไอที ไม่ว่าจะเป็นทั้ง Hardware และ Software และสินค้าชนิดอื่น ๆ

ซึ่งล่าสุดจากขบวนการความขัดแย้งกรณีเงินและไต้หวัน ทำให้รัฐบาลสหรัฐหันกลับมาทบทวนการต่ออายุมาตรการเก็บภาษีสินค้านำเข้าจากจีนอีกครั้ง หลังจากที่ก่อนหน้านี้ ประธานาธิบดีโจ ไบเดน เคยมีท่าทีจะยกเลิกกำแพงภาษีสินค้าจีนที่มีมาตั้งแต่ยุคอดีตประธานาธิบดี เป้าหมายเพื่อควบคุมเงินเฟ้อ โดยคณะทำงานของ ปธน. ไบเดนพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะผ่อนคลายนโยบายด้านภาษีที่บังคับใช้กับสินค้านำเข้าจากจีนในสมัยอดีตประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ เป้าหมายก็เพื่อให้ต้นทุนนำเข้าสินค้าลดลงและสกัดภาวะเงินเฟ้อที่พุ่งสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงแนวทางการยกเลิกการจัดเก็บภาษีบางรายการ โดยจะมีการตรวจสอบการจัดเก็บภาษีอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกครั้งตามมาตรา ๓๐๑ รวมถึงขยายรายการสินค้าที่ยกเว้นภาษีเพื่อช่วยเหลือบริษัทของสหรัฐฯ ที่ต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากจีนเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ปธน.ไบเดนยังไม่ได้ตัดสินใจในเรื่องนี้ โดยแนวทางต่าง ๆ ยังอยู่ระหว่างการพิจารณา ขณะที่มาตรการจัดเก็บภาษีทำให้บริษัทในสหรัฐต้องนำเข้าสินค้าจากจีนแพงขึ้น และทำให้ผู้บริโภคต้องแบกรับต้นทุนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การลดอัตราเงินเฟ้อลงก็เป็นเป้าหมายหลักของปธน.ไบเดนก่อนการเลือกตั้งกลางเทอมในเดือน พ.ย. ๖๕^{๑๖}

๓.๑.๒ เทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน (Disruptive Technology)

จากที่ได้มีการคาดการณ์ไว้ว่า ในอนาคตสงครามที่เกิดขึ้นจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติที่มีความเชื่อมโยงถึงกัน และมีความซับซ้อนที่อาจเป็นทั้งที่มาและแนวโน้มก่อให้เกิดความขัดแย้ง จนกลายเป็นสงครามในอนาคต โดยมีปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญ เพราะความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบันได้พลิกโฉมโลกอย่าง ลึกลับ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมถึงในบริบทของการเมืองการทหาร จะเห็นได้ชัดว่าประเทศมหาอำนาจได้ให้ความสำคัญต่อนวัตกรรมเทคโนโลยีหรือการพัฒนาเทคโนโลยีทางทหาร (Military Tech) สำหรับโลกอนาคต ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด จะนำไปสู่ ความพยายามในการแข่งขันการพัฒนาอาวุธยุทธโธปกรณ์และการสะสมอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง เพื่อเตรียมพร้อมรับมือและป้องกันภัยคุกคามในอนาคต ซึ่งประเทศมหาอำนาจต่างมีแนวโน้มในการพัฒนา AI เพื่อใช้ในการทำสงครามในอนาคต โดยเฉพาะสหรัฐฯ และจีน ได้มีการแข่งขันกันเป็นอภิมหาอำนาจทาง AI และต่างมีแนวโน้มในการพัฒนา AI แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นการนำไปปฏิบัติจะยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อไปในอนาคต ดังนั้น ประเด็นของเทคโนโลยีทางการทหารและยุทธวิธีในการรบที่เริ่มเปลี่ยนไปอย่างมาก จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี จึงเป็นสิ่งที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิดและเตรียมพร้อมรับมือในอนาคต

^{๑๖} ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล. สหรัฐกลับมาซัดกับจีนทางการค้า หลังฮัมเป่ย์ได้หวน. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://www.thansettakij.com/world/536275>

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า ประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในด้านต่างๆ เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในอนาคตในหลายมิติ เช่น เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมถึงการป้องกันประเทศ อาทิ

๑) สหรัฐฯ มีการพัฒนาเทคโนโลยียุคใหม่เพื่อรองรับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต อย่างเครื่องบินรบยุคที่ ๖ ของสหรัฐฯ โดยโครงการ Next Generation Air Dominace (NGAD) ของกองทัพอากาศสหรัฐฯ เป็นโครงการที่จะสับเปลี่ยนเครื่องบินขับไล่ยุคที่ ๕ ของกองทัพ หรือ F-22 Raptor ที่ประจำการมาแล้วกว่าทศวรรษ จนตอนนี้ยกเลิกการผลิตไปแล้วเพราะมีต้นทุนการผลิตที่สูงมาก และเปลี่ยนเป็นเครื่องบินยุคที่ ๖ ซึ่งจะยกระดับเทคโนโลยีหลักของตัวเครื่องไปอีกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการขับเคลื่อน การลอบเร้น อากาศชั้นสูง และการจัดการความร้อนของตัวเครื่อง นอกจากนี้ NGAD ยังถูกขนานนามว่า จะเป็นต้นตระกูลของระบบที่จะทำให้เครื่องบินรบทั้งหมด กลายเป็น “เครื่องบินไร้คนขับ” ที่จะมาพร้อมกับเซ็นเซอร์และความสามารถในการบรรจุทุกอย่างได้อย่างหลากหลาย ควบคุมไปกับเครื่องบินรบทุกคน โดยในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูง เครื่องบินไร้คนขับ จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจ รักษาเครื่องบินและนักบินให้พ้นจากอันตราย ซึ่ง ราคาเครื่องบินรบในยุคที่ ๖ จะมีราคาที่สูงกว่าในยุคที่ ๕ แต่ค่าบำรุงรักษาตัวเครื่องจะถูกกลง^{๑๗}

นอกจากนี้กองทัพสหรัฐฯ US.Army ได้สร้างโปรแกรมฝึกทหารที่เรียกว่า Their Synthetic Training Environment (STE) ซึ่งพัฒนามาตั้งแต่ปี ๒๐๑๗ มีเป้าหมายที่จะแทนที่โปรแกรมการจำลองแบบดั้งเดิมทั้งหมด และจะรวมระบบต่าง ๆ เข้าไว้ในระบบเดียวกัน และสามารถเชื่อมต่อกับระบบอื่นได้ทั้งหมด

^{๑๗} TNN.Online. เครื่องบินรบยุคที่ 6 ของสหรัฐฯ เริ่มเป็นรูปร่าง ราคาจะแพงมากกว่า F-22 Raptor .เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://www.tnngthailand.com/news/tech/112838/>

STE นั้นแตกต่างจากวิธีการแบบเดิมที่ใช้เซิร์ฟเวอร์ของหน่วยงานเป็นหลัก ตัวอย่าง เช่น หากจะโฮสต์ไฟล์ดิจิทัล หรือ Digital Twins ของโลกใบนี้ขึ้นมา จะใช้สถาปัตยกรรมคลาวด์ที่มีจุดเด่นในการขยายขนาดได้อย่างอิสระ และจะสตรีมข้อมูลภูมิประเทศที่มีความเที่ยงตรงสูง (ภาพถ่ายเหมือนจริง) ไปยังการจำลองที่เชื่อมต่อแพลตฟอร์มอื่น ๆ เพิ่มเติมได้ ตัวอย่างเช่น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในเครื่องจำลองรถถังจะมองเห็นต้นไม้ พุ่มไม้ และสิ่งปลูกสร้างเดียวกันกับนักบินในเครื่องจำลองการบินที่เชื่อมต่อกัน ทำให้การสื่อสารและการสนับสนุนทางอากาศทำได้อย่างแม่นยำมากขึ้น โดยเปรียบเสมือนกับการไปรบจริง ๆ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ ด้วยความสามารถในการปรับขนาดของระบบคลาวด์ โดยปรับพลังในการคำนวณสิ่งต่าง ๆ ไปพร้อมกัน ทำให้ระบบจำลองของทหารสามารถแสดงรายละเอียดที่จำเป็นในโลกแห่งความเป็นจริงได้ดีขึ้น เช่น ความหนาแน่นของประชากรและความซับซ้อนของภูมิประเทศที่เซิร์ฟเวอร์แบบเดิมไม่สามารถรองรับได้ไหว ในอนาคตความทะเยอทะยานของ STE คือการดึงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่โดยอัตโนมัติเพื่อแสดงแผนที่จำลองนับได้ล้าน เช่น รถยนต์ที่ใช้ AI หรือคนที่เดินบนถนนได้ทั้งหมดในคราวเดียว ซึ่งจะทำให้โปรแกรมจำลองการฝึก ที่จะไม่แตกต่าอะไรจากโลกในความเป็นจริงเลย ดังนั้น การฝึกซ้อมรบของทหารสหรัฐฯ จะเป็นเหมือนการซ้อมรบในสถานการณ์จริง สามารถจำลองรูปแบบขึ้นมาและฝึกรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งดู ๆ ไปแล้ว มันอาจจะคล้ายกับในภาพยนตร์เรื่อง Ender Game ที่ให้ผู้บัญชาการการรบ ซ้อมรบกับกองทัพต่างดาว โดยใช้ภาพถ่ายสมจริง ทั้งภูมิประเทศ สภาพอากาศ และความสามารถของกองทัพศัตรู^{๑๘}

ซึ่งสัญญาณที่ทำให้เห็นว่าสหรัฐฯ กำลังเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต คือการที่พลเอก มาร์ก เอ. มิลลีย์ ประธานคณะเสนาธิการทหารร่วมกองทัพสหรัฐฯ กล่าวเนื่องในพิธีสำเร็จการศึกษาของโรงเรียน

^{๑๘} piphat P. Meta ไม่ใช่คนแรก กองทัพสหรัฐยีนหนึ่ง สร้าง metaverse สำเร็จแล้ว. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.techhub.in.th/us-army-build-metaverse-sinc-2017/>

นายร้อยเวสต์พอยต์ (United States Military Academy West Point) กระตุ้นให้นายทหารรุ่นใหม่ของกองทัพสหรัฐ เตรียมความพร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคตให้พร้อมรับมือกับสงครามในแนวรบหลากหลายรูปแบบที่ต่างจากสงครามในปัจจุบัน ซึ่งความท้าทายของโลกในอนาคตจะเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน เนื่องจากมีชาติมหาอำนาจใหม่เกิดขึ้น ซึ่งชาติเหล่านี้มีความตั้งใจจะเปลี่ยนระเบียบโลกใหม่ซึ่งทำให้ทหารใหม่แห่งกองทัพสหรัฐต้องมีความพร้อมในการรับมือความท้าทายเหล่านี้ เพราะสหรัฐไม่ใช่มหาอำนาจที่ไม่มีวันถูกท้าทายอีกต่อไปแล้ว ตอนนีสหรัฐกำลังถูกทดสอบในยุโรปจากการรุกรานของรัสเซีย และในเอเชียจากการแผ่อิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน ภัยคุกคามด้านนิวเคลียร์และขีปนาวุธจากเกาหลีเหนือ รวมถึงตะวันออกกลางและแอฟริกาที่ไร้เสถียรภาพและเสี่ยงต่อภัยก่อการร้าย ซึ่งในอีก ๒๐-๓๐ ปีข้างหน้า พื้นฐานของสมรรถนะการสู้รบในอนาคตรวมถึงแนวทางการใช้อาวุธจะเปลี่ยนไป กองทัพสหรัฐไม่อาจยึดติดอยู่กับแนวคิดและอาวุธแบบเก่า แต่ต้องปรับปรุงและพัฒนากำลังและอุปกรณ์ที่สามารถยับยั้ง หรือหากจำเป็นสหรัฐก็ต้องทำให้มีขีดความสามารถเอาชนะในความขัดแย้งระดับโลกด้วยเทคโนโลยีและความทันสมัยอย่างเร่งด่วน^{๑๙}

๒) จีนถือเป็นเจ้าแห่งเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน และหนึ่งในเทคโนโลยีที่จีนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือเทคโนโลยี AI รวมไปถึงเทคโนโลยีโดรนที่เรียกได้ว่าจีนก้าวล้ำไม่แพ้ชาติใดในโลก จนมีความหวังกลัวจากหลายประเทศว่าจีนจะนำเทคโนโลยีเหล่านั้นไปใช้ในทางที่ผิด ล่าสุดจีนได้มีการพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจำลองการรบในอวกาศ โดยทดลองระบบ AI ที่กำหนดให้ดาวเทียมขนาดเล็กสามดวงเข้าไปและจับกุมเป้าหมายที่เป็นสถานีอวกาศมาแล้วนับหมื่นครั้ง ซึ่งยานอวกาศฝ่ายเป้าหมายเรียนรู้ที่จะตรวจพบถึงภัยคุกคาม

^{๑๙} ประชาชาติธุรกิจ. **ทัพสหรัฐขึ้นนายร้อยรุ่นใหม่ รับสงครามเอไอ-หุ่นยนต์**. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.prachachat.net/world-news/news-939535>

ที่กำลังจะเกิดขึ้น และยังเรียนรู้การปรับทิศทางไอพ่นเครื่องขับดันเพื่อหลบหนีการไล่ล่า และในส่วนของฝ่ายผู้ล่านั้น ตอนแรก AI สั่งให้ดาวเทียมผู้ล่าทิ้งสามลำเบี่ยงออกจากเส้นทางเดิม โดยแสร้งเหมือนกับว่าจะเลิกไล่ล่า จากนั้นก็สร้างกับดักขึ้น จนกระทั่งระยะห่างระหว่างผู้ล่ากับผู้ถูกล่าเหลือน้อยกว่า ๑๐ เมตร และดาวเทียมผู้ล่า ๑ ลำก็พลิกกลับทิศทางอย่างกะทันหันและสามารถจับกุมผู้ล่าได้ในที่สุด ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการหลอกล่อ^{๒๐}

นอกจากนี้ยังพบว่าประเทศจีนยังมีการพัฒนา AI ในด้านอื่น ๆ อีกมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการขนส่งโลจิสติกส์ ด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ (๑) การเปิดตัว “ยานแม่” หรือเรือบรรทุกขนาดใหญ่ที่มีชื่อว่า “Zhu Hai Yun” โดยเรือดำดังกล่าวถูกออกแบบมาให้สามารถเดินทางได้โดยไม่มีคนขับ โดยสามารถเปลี่ยนมาใช้เป็นระบบการควบคุมระยะไกล นอกจากความพิเศษที่สามารถเดินทางได้โดยไม่มีคนขับแล้ว เรือลำนี้ยังสามารถบรรทุกโดรน ทั้งโดรนที่สามารถบินขึ้นไปในอากาศ โดรนที่สามารถวิ่งบนพื้นผิวน้ำและโดรนที่สามารถดำลงไปใต้น้ำได้ โดยตัวเรือจะกลายเป็นศูนย์กลางของการเชื่อมต่อโดรนทั้งหมดผ่านเทคโนโลยีคลาวด์ โดยจีนชี้ชัดว่าเรือลำดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในภารกิจเชิงวิทยาศาสตร์สำหรับการสำรวจพื้นที่ทางทะเล ในขณะที่เดียวกันยังมีส่วนช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อป้องกันภัยพิบัติทางทะเล และในอนาคตอาจถูกพัฒนาให้กลายเป็นเรือขนส่งสินค้าไร้คนขับ เพื่อป้องกันการถูกโจมตีของกลุ่มโจรสลัด อย่างไรก็ตามหลายประเทศต่างเชื่อว่า ภารกิจของเรือ “Zhu Hai Yun” ลำนี้นั้น คือการปฏิบัติการทางทหารเพื่อใช้สำรวจและค้นหายุทธวิธีในการป้องกันประเทศและโจมตีข้าศึก รวมถึงการสำรวจดินแดนข้อพิพาทต่างๆ เพื่อใช้เป็น

^{๒๐} TNN.Online. จีนพัฒนาระบบ AI ที่รู้วิธีการ “หลอกล่อ” คู่ต่อสู้ในการจำลองการรบในอวกาศได้ในที่สุด. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.tnnthailand.com/news/tech/116803/>

หลักฐานอ้างอิงในการเรียกร้องสิทธิเหนือพื้นที่ข้อพิพาท^{๒๑} และ (๒) การพัฒนา “ฝูงโดรน” ที่สามารถบินผ่านป่าได้โดยไม่ต้องควบคุมโดยสมบูรณ์ได้สำเร็จ ถูกสร้างขึ้นโดยได้แรงบันดาลใจจากฝูงนกที่บินผ่านป่าที่บรูซาว่าต้องการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อการอนุรักษ์และบรรเทาสาธารณภัยโดยเฉพาะ แก้ปัญหาเรื่องระยะเวลาการบินของโดรนที่ยังถูกพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ทำให้การใช้โดรนจำนวนมากในการทำงานจึงดีกว่า^{๒๒}

ล่าสุดทีมนักวิทยาศาสตร์จีนได้พัฒนาเทคโนโลยีควอนตัมแบบใหม่โดยนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศจีนทางตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลอานฮุยได้เปิดเผยวิธีการใหม่ในการสร้างการพัวพันของโฟตอน (entangled photons) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคอมพิวเตอร์ควอนตัม และเทคโนโลยีสำหรับการสื่อสารระยะไกลของควอนตัมเพื่อส่งข้อมูลซึ่งสามารถช่วยป้องกันการโจมตีด้านการสื่อสารได้ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ควอนตัมและอุปกรณ์สื่อสารที่รวดเร็วนั้น นักวิทยาศาสตร์ต้องผลิตอนุภาคที่มีการพัวพันเป็นจำนวนมากก่อน โดยอนุภาคที่พัวพันกันจะยังคงต้องเชื่อมต่อกันอยู่แม้จะอยู่ห่างไกลกันจึงใช้ส่งข้อมูลได้ ปกติวิธีการที่นิยมมากที่สุดในการสร้างการพัวพันของโฟตอนในห้องปฏิบัติการ คือ การฉายแสงเลเซอร์แบบเข้มข้นไปที่คริสตัลแบบพิเศษ ในขณะที่โฟตอนส่วนใหญ่เดินทางผ่านคริสตัล อนุภาคของแสงบางส่วนจะผ่านกระบวนการที่เรียกว่าการแปลงค่าพารามิเตอร์ลงโดยธรรมชาติ (Spontaneous parametric down-conversion) และแบ่งออกเป็นคูโฟตอนพลังงานต่ำที่มีการพัวพันซึ่งกันและกัน แต่วิธีการนี้ไม่มีประสิทธิภาพ และคาดเดาผลลัพธ์ไม่ได้ เพราะมีคูโฟตอนพัวพันกันเพียงคู่เดียวจากโฟตอนหลายสิบล้านตัว นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์

^{๒๑} Gigolo. จีนเปิดตัวเทคโนโลยี “เรือไร้คนขับ” เพื่อใช้ในการสำรวจ แม้ว่าหลายชาติจะไม่เชื่อก็ตาม. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.marketingoops.com/tech-2/china-launched-first-ai-operated-an-unmanned-carrier-ship/>

^{๒๒} TNN ช่อง16. จีนพัฒนา “ฝูงโดรนจิ๋ว” บินในป่าเหมือนฝูงนกได้ !! เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://news.trueid.net/detail/qv48aB0kWGjV>

และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยทางตะวันออกเฉียงใต้ของมณฑลอานฮุย ได้พัฒนา คอมพิวเตอร์ควอนตัมด้วยการจับอะตอมรูบิเดียมหลายร้อยตัวสร้างเป็นกลุ่มที่เรียกว่า “ซูเปอร์อะตอม” จากนั้นก็กระตุ้นหนึ่งในกลุ่มอะตอม ให้เป็นสถานะตื่นตัวทาง อิเล็กทรอนิกส์ ที่ชื่อว่า Rydberg (ตั้งชื่อตามนักฟิสิกส์ชาวสวีเดน Johannes Rydberg) เมื่ออะตอมดูดซับพลังงานจนขยายใหญ่ขึ้นจะมีปฏิสัมพันธ์กับอะตอมที่อยู่ใกล้เคียงกัน จนเปลี่ยนแปลงระดับของพลังงานของอะตอมเหล่านั้นและเข้าไป พัวพันกันในที่สุด นักวิจัยยืนยันการทดลองว่ามีการพัวพันของโฟตอนมากถึง ๖ ตัว^{๒๓}

๓) มหาอำนาจรองลงมาอย่างอินเดียก็ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี สมัยใหม่โดยกองทัพอินเดียได้รับการสนับสนุนจากสำนักเลขาธิการสภาความมั่นคง แห่งชาติอินเดีย (National Security Council Secretariat: NSCS) ให้จัดตั้งห้อง ปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ควอนตัมและศูนย์ปัญญาประดิษฐ์ชั้นที่วิทยาลัยวิศวกรรม โทรคมนาคมการทหาร (Military College of Telecommunication Engineering: MCTE) ในเมือง Mhow หรือชื่อปัจจุบัน Dr. Ambedkar Nagar ซึ่งเป็นฐานทัพ เขตอินดอร์ รัฐมัธยประเทศ ของอินเดีย เพื่อใช้ทำการวิจัยและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ โดย คาดหวังว่าศูนย์ทั้งสองแห่งนี้จะนำมาซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีในการปรับเปลี่ยน ยุทธโธปกรณ์ของกองทัพ และอินเดียยังได้จัดตั้งศูนย์ปัญญาประดิษฐ์ชั้นในสถาบัน อื่น ๆ อีกมากกว่า ๑๔๐ แห่ง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาคอุตสาหกรรมและสถาบัน การศึกษา ทั้งนี้ คอมพิวเตอร์ควอนตัมและวิธีการสื่อสารควอนตัมมีข้อได้เปรียบทาง ทหารที่สำคัญ เช่น การสื่อสารที่มีความปลอดภัยสูงเป็นพิเศษ และการนำทางที่ไม่ ต้องใช้ GPS^{๒๔}

^{๒๓} The intelligence. นักวิทยาศาสตร์จีนพัฒนาเทคโนโลยีควอนตัมแบบใหม่. เข้าถึงเมื่อ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://intsharing.co/archives/17643>

^{๒๔} The intelligence. อินเดียวิจัยนำเทคโนโลยีควอนตัมและปัญญาประดิษฐ์มาปรับใช้ภายในกองทัพ. เข้า ถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://intsharing.co/archives/12154>

๔) ประเทศทางฝั่งยุโรปก็ได้มีการร่วมมือกับสถานการณ์การพลิกผันของเทคโนโลยีที่อาจเปลี่ยนแปลงสงครามในอนาคตด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างโครงการพัฒนาเครื่องบินรบแห่งอนาคต ได้เปิดตัวดีไซน์ใหม่รวมทั้งความคืบหน้าในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของเครื่องบินขับไล่อัจฉริยะ “เทมเพสต์” (Tempest) ซึ่งจะมาแทนที่เครื่องบินรบรุ่นเก่า “ไทฟูน” (Typhoon) ที่กองทัพอากาศอังกฤษใช้เป็นหลักอยู่ กระทรวงกลาโหมอังกฤษแถลงว่า พร้อมนำเครื่องบินเทมเพสต์รุ่นต้นแบบขึ้นบินสาธิต และทดสอบการทำงานของระบบควบคุมด้วยปัญญาประดิษฐ์หรือเอไอ (AI) ได้ ภายในปี ๒๐๒๗ หรืออีก ๕ ปีข้างหน้า ซึ่งระบบของเครื่องบินรบอัจฉริยะจะช่วยวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจแทนนักบินในกรณีที่เกิดความเครียด สับสนกับข้อมูลจำนวนมาก หรือนักบินหมดสติไปเพราะแรงความเร็วในระดับสูง จนเกิดแรงจี (G-force) ชัดขวางไม่ให้เลือดไปเลี้ยงสมอง โดยข้อมูลในการตัดสินใจมาจากเครื่องตรวจจับหรือเซนเซอร์ในหมวกนิรภัยของนักบิน ซึ่งจะติดตามบันทึกข้อมูลชีวภาพที่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ และข้อมูลทางจิตวิทยาที่เป็นสัญญาณประสาทในสมองอย่างต่อเนื่อง ยิ่งนักบินใช้ระบบเอไอทำการบินมากเท่าไรเท่าไร เอไอก็จะยิ่งมีฐานข้อมูลที่ช่วยตัดสินใจในสถานการณ์ฉุกเฉินได้ดีขึ้นเท่านั้น

นอกจาก BAE Systems บริษัทสัญชาติอังกฤษผู้ออกแบบและพัฒนาเจ้าหลักแล้ว โครงการพัฒนาเครื่องบินรบเทมเพสต์ยังอาศัยความร่วมมือกับบริษัทเอกชนในประเทศอื่น ทั้งในภาคพื้นยุโรปและญี่ปุ่น โดยบริษัทมิทซูบิชิซึ่งกำลังพัฒนาเครื่องบินรบแห่งอนาคต F-X Future Fighter อยู่เช่นกัน ได้ให้ความร่วมมือช่วยกันพัฒนาและแบ่งปันความรู้ทางเทคนิคบางอย่าง ส่วนบริษัทลีโอนาร์โดของอิตาลี ซึ่งมีฐานการผลิตในเมืองเอดินบะระของสหราชอาณาจักร มีส่วนร่วมในการพัฒนาเรดาร์รุ่นใหม่ของเทมเพสต์ ในขณะที่บริษัทโรลส์-รอยซ์ ผู้ผลิตเครื่องยนต์ชั้นนำของโลก ได้เข้ามาดูแลการออกแบบเครื่องยนต์รุ่นใหม่ของเทมเพสต์ ซึ่งไม่เพียงต้องขับเคลื่อนอากาศยานได้อย่างทรงพลังเท่านั้น แต่ต้องสามารถระบายความร้อนมหาศาล

ที่เกิดจากการทำงานของระบบอิเล็กทรอนิกส์และสมองกลที่ซับซ้อนได้ดีด้วย และที่ผ่านมารัฐบาลอังกฤษทุ่มงบประมาณไปถึง ๒,๐๐๐ ล้านปอนด์ เพื่อการพัฒนาเครื่องบินรบเทมเพสต์ โดยคาดหวังว่าจะสามารถใช้เครื่องบินรบแห่งอนาคตนี้รับมือภัยคุกคามต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในรูปแบบใหม่ ซึ่งอังกฤษอาจจะต้องเผชิญกับภัยดังกล่าวในช่วงทศวรรษ ๒๐๔๐ นอกจากนี้จะเป็นการลงทุนเพื่อป้องกันประเทศแล้ว รัฐบาลอังกฤษยังหวังว่าเทมเพสต์จะช่วยสร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจ ผ่านการวางจำหน่ายในตลาดการค้าอาวุธระหว่างประเทศด้วย หลังจากที่หลายสิบปีก่อน โครงการพัฒนาเครื่องบินรบไทพูนเคยทำกำไรได้นับหมื่นล้านปอนด์ และสร้างงานภายในประเทศได้กว่า ๒๐,๐๐๐ ตำแหน่งมาแล้ว

๓.๑.๓ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร (Generation Change) แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

๑) สังคมผู้สูงอายุ (Aged Society)

จากที่ได้คาดการณ์ไว้ว่า ปัจจัยทางประชากรถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของทุกประเทศ ซึ่งหลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับสังคมสูงอายุ และเป็นแนวโน้มสำคัญในบริบทโลกที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญและเป็นความท้าทายในการกำหนดนโยบายที่ต้องพิจารณาออกแบบให้เหมาะสมและครอบคลุมทุกมิติ เพื่อรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า องค์การสหประชาชาติกำหนดว่าประเทศใดได้เข้าสู่ “สังคมสูงอายุ” (Aged Society) แล้วนั้น สามารถพิจารณาได้จากสัดส่วนของประชากรอายุ ๖๕ ปีขึ้นไปที่มีมากกว่าร้อยละ ๗ หากประเทศนั้นมีจำนวนประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ ๑๔ เรียกได้ว่าเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) และหากประเทศใดมีประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ ๒๐ แสดงว่าประเทศนั้นได้เข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) ^{๒๕}

^{๒๕} กรุงเทพธุรกิจ. เช็คลิสต์ ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” บ้างแล้ว. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/social/980466>

ปัจจุบันทั่วโลกมีผู้สูงอายุราว ๑,๐๐๐ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๐ โดยประชากรในเอเชียเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเรียบร้อยแล้วได้แก่ (๑) ญี่ปุ่น มีประชากรสูงวัย ๓๕,๗๓๓,๙๙๙ คน คิดเป็นสัดส่วน ๒๘% ของประชากรทั้งประเทศ (๒) เกาหลีใต้ มีประชากรสูงวัย ๘,๑๗๖,๖๒๓ คน คิดเป็นสัดส่วน ๑๖% ของประชากรทั้งประเทศ (๓) ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศแรกของอาเซียนที่เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ โดยมีผู้อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมีประชากรสูงวัย ๗๕๙,๑๔๓ คน คิดเป็นสัดส่วน ๑๓% ของประชากรทั้งประเทศ และ (๔) ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๕ มีประชากรสูงวัยอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๘,๓๑๔,๖๕๔ คน คิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ๑๒.๕๗% จากประชากรทั้งหมด ๖๖.๑๗ ล้านคน ตามมาด้วยช่วงอายุ ๕๕-๖๔ ปี วัยกำลังเกษียณ มีจำนวน ๘,๖๗๘,๔๖๖ คน ซึ่งมีการคาดการณ์ไว้ว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นไปถึงร้อยละ ๒๐-๓๐ เปอร์เซนต์ในอนาคต แสดงว่าประชากร ทุกๆ ๑๐๐ คน เราจะพบจำนวนผู้สูงอายุมากถึง ๓๐ คนเลยทีเดียว และไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดเช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปร้อยละ ๒๘ ในปี ๒๕๗๔^{๒๖} อย่างไรก็ตามแนวทางการรับมือการขยายอายุเกษียณช่วยแก้ปัญหาผู้สูงอายุได้ในระยะสั้นและช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจได้ เช่น สิงคโปร์เพิ่มอายุเกษียณจาก ๖๕ เป็น ๖๗ ปี เกาหลีใต้จะขยายอายุเกษียณจาก ๕๕ เป็น ๖๐ ปี ญี่ปุ่นจากเดิมจะให้ผู้สูงอายุทำงานได้ถึง ๖๒ ปี จะขยายถึงอายุ ๖๕ ปี ภายในปี ๒๕๖๘ ขณะที่ไทยอยู่ระหว่างการพิจารณาขยายอายุเกษียณของแรงงานจาก ๕๕ เป็น ๖๐ ปี

ภาวะสูงวัยนั้นจะมาพร้อมกับความเปราะบางทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม ผู้สูงวัยจึงต้องพึ่งพาคนอื่นมากขึ้นในหลายด้าน การที่ครอบครัวคนรอบข้าง สังคม รวมไปถึงรัฐต้องเข้ามาประคับประคองผู้สูงวัยจำเป็นต้องใช้เวลา เงินทอง และทรัพยากรต่าง ๆ มากตามจำนวนผู้สูงวัย ถ้ายิ่งมากก็อาจจะกระทบ

^{๒๖} Tnpoeem. Aging Society ตลาดผู้สูงวัยยุคใหม่ โอกาสธุรกิจที่มีมูลค่าเพิ่มในอนาคต. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.tnpoeem.com/content/6034/aging-society>

ต่อทั้งด้านส่วนตัวและองค์รวมทางเศรษฐกิจ สังคม และระบบโครงสร้างต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสร้างผลกระทบในระดับบุคคล โดยเฉพาะในกลุ่มคนวัยแรงงานที่มีภาระดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ประเทศไทยมีสัดส่วนของกำลังแรงงาน : ผู้สูงอายุ : เด็ก อยู่ที่ ๔ : ๑ : ๑ คาดว่าในปี ๒๕๓๙ จะปรับลงไปอยู่ที่ ๒ : ๑ : ๑ ผู้สูงอายุที่มีสภาวะขาดเงินออม มีเงินไม่เพียงพอสำหรับการเกษียณ และใช้จ่ายในช่วงบั้นปลายชีวิต เป็นข้อจำกัดของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อสัดส่วนผู้สูงอายุมากขึ้น ขณะที่วัยทำงานเท่าเดิม หรือลดลง ส่งผลให้ค่าแรงสูงขึ้น หรือขาดแคลนแรงงานทำให้ต้องพึ่งเครื่องมือเครื่องจักร หรือนำเทคโนโลยี หรืออาจต้องนำเข้าแรงงานต่างด้าวมากขึ้น มีการประเมินว่า ครอบครัวผู้สูงอายุจำเป็นต้องประหยัดมากขึ้น ทำให้มีการใช้จ่ายต่ำกว่าปกติ กำลังซื้อในอนาคตจึงลดลง เมื่อวัยสูงอายุ หรือวัยเกษียณขาดรายได้ หรือมีรายได้น้อยลงทำให้มีการออมลดลง วัยทำงานที่ต้องรับภาระมากขึ้นทำให้มีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นก็ส่งผลให้มีเงินออมน้อยลงเช่นกัน ส่วนรัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายทางด้านสวัสดิการมากขึ้นเพื่อบริการสังคม ทางด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ทำให้การลงทุน และการออมของประเทศลดลง สัดส่วนผู้สูงอายุมากขึ้นทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) หรือรายได้ประชาชาติน้อยลง รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลลดลง รวมถึงคุณภาพการผลิตรายได้ เมื่อภาครัฐจำเป็นต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายทางด้านสาธารณสุข การแพทย์ บริการสังคม แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น ต้องเพิ่มงบประมาณรายจ่ายเพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากไร้ รวมทั้งยังเก็บภาษีรายได้น้อยลง เพราะผู้สูงอายุซึ่งไม่มีรายได้มีสัดส่วนที่มากขึ้น สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้อยู่ในวัยทำงานต้องทำงานมากขึ้น และต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุจึงอาจขาดความอบอุ่น หรือถูกทอดทิ้ง เกิดปัญหาทางด้านสภาพจิตใจ รวมไปถึงรู้สึกเหงาเมื่อไม่ได้ทำงาน ยิ่งต้องกลายเป็นภาระให้กับลูกหลาน ยิ่งรู้สึกไม่ภูมิใจในตัวเอง น้อยใจ ซึมเศร้า ฯลฯ จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันผู้สูงอายุมักมีปัญหาสุขภาพจึงต้องเตรียมสะสมเงินออม

หรือวางแผนการลงทุนเพื่อจะได้มีรายได้ หรือเงินสะสมไว้ใช้ในวัยสูงอายุ หรือสามารถนำเงินออมที่สะสมไว้มาใช้ในช่วงบั้นปลายชีวิตได้^{๒๗}

๒) ช่องว่างระหว่างช่วงวัย (Generation Gap) มีรายละเอียดดังนี้

จากที่ได้คาดการณ์ไว้ว่า แนวโน้ม Multigeneration จะเป็นเรื่องที่ทำนายมากขึ้นในอนาคต ปัญหาช่องว่างระหว่าง เป็นปัญหาที่มีมานาน เกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัย และเป็นหนึ่งในสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งขึ้นในทุกสังคม ซึ่งหากความขัดแย้งนั้นลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่ ย่อมส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตที่ยากลำบากในสังคม อันมีผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า คนที่เกิดในยุคที่ต่างกันจะเติบโตในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้คนที่เกิดและเติบโตมาต่างยุคต่างสมัยมีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันไป โดย ทฤษฎีเจเนเนอเรชั่นเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายความแตกต่างของคนต่างรุ่นโดยแบ่ง Generation ตามช่วงปีเกิด ซึ่งเจเนเนอเรชั่นหลักในปัจจุบัน มีดังนี้

(๑) Baby Boomer หรือ Gen B หรือ บูมเมอร์ คือ คนที่เกิดช่วงปี ๒๔๘๙ – ๒๕๐๗ (อายุ ๗๖-๕๘ ปี) หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุด มีการฟื้นฟูสังคมและเศรษฐกิจ ต้องการแรงงานทดแทนผู้เสียชีวิต จึงเกิดค่านิยมการมีลูกหลายคน ลักษณะร่วมของคนเจเนนี้คือ จริงจัง มุมเทชีวิตให้งาน อดทน อดออม ชอบงานมั่นคง รักดีต่อองค์กร และให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่พลเมือง

๒) Generation X หรือ Gen X หรือ Yuppie คือ คนที่เกิดช่วงปี ๒๕๐๘-๒๕๒๒ (อายุ ๕๗-๔๓ ปี) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มีชีวิตในช่วงเวลาโลกสงบสุข

^{๒๗} สสส.การเผชิญหน้า ‘สังคมผู้สูงอายุ’ โจทย์ท้าทายภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น.เข้าถึงเมื่อ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/hKs0H>

มั่งคั่ง สุขสบาย เป็นยุคสมัยเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล มีการคุมกำเนิดเพื่อให้จำนวนประชากรเหมาะกับทรัพยากร บุคลิกง่าย ๆ สบาย ๆ ไม่เป็นทางการ ให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลชีวิต เป็นตัวของตัวเอง เปิดกว้าง สร้างสรรค์ และยืดหยุ่น

(๓) Generation Y หรือ Gen Y หรือ Millennials คือ คนที่เกิดช่วงปี ๒๕๒๓-๒๕๔๐ (อายุ ๔๒-๒๕ ปี) เติบโตในยุคดิจิทัล มีความเป็นสากล เปิดรับวัฒนธรรม รักความสะดวกสบาย มีโอกาสทางการศึกษาที่ดี มีแนวคิดเป็นตัวของตัวเอง ทำในสิ่งที่ตัวเองชอบ และปฏิเสธสิ่งที่ตัวเองไม่ชอบ ชัดเจน คาดหวังผลตอบแทนสูง เปลี่ยนงาน ต้องการสร้างสมดุลเวลาให้กับตัวเอง และทำกิจกรรมให้มีความสุขกับตัวเอง

(๔) Generation Z หรือ Gen Z คือคนที่เกิดหลังปี ๒๕๔๐ (อายุ ๒๔ ปีลงมา) เกิดมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวก ดำเนินชีวิตในสังคมแบบดิจิทัล มีการติดต่อสื่อสารไร้สาย และสื่อบันเทิงต่าง ๆ ได้รับการเลี้ยงดูจากคนอื่นมากกว่า พ่อและแม่ของตัวเอง ทันโลก ตัดสินใจทำอะไรอย่างรวดเร็ว ไม่ชอบรอคอย เปิดกว้างทางความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ปรับทัศนคติได้ดี ไม่แบ่งแยก เป็นมนุษย์หลายงาน อดทนต่ำ ต้องการคำอธิบายมากขึ้น ต้องมีเหตุผล และต้องรู้สึกว่าได้เข้าใจกับทุกเรื่องในชีวิต

นอกจากนี้ยังมี เจนเนอเรชันอื่น ๆ เช่น Silent Generation คือ คนที่เกิดปี พ.ศ.๒๔๖๘ – ๒๔๘๕ หรืออายุ ๘๐ ปีขึ้นไป ซึ่งเกิดในช่วงสงครามโลกที่เศรษฐกิจตกต่ำ, Generation Alpha หรือ Gen Alpha คือ เด็ก ๆ ที่เกิดตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ หรืออายุ ๑๒ ปีลงมา ซึ่งเกิดและเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้รับความรักท่วมท้นจากพ่อแม่ ขาดความยืดหยุ่น และห่างไกลธรรมชาติ

สำหรับประเด็นความขัดแย้งของช่องว่างระหว่างวัยมักพบเห็นได้จาก ๒ สถานการณ์ ดังนี้ (๑) ภายในครอบครัว โดยประเทศไทยในปัจจุบันมีลักษณะเป็น “ครัวเรือนข้ามรุ่น” มากขึ้น โดยในบ้านมีเพียงคน ๒ รุ่น คือ คนรุ่นปู่ย่าตายายกับ

คนรุ่นหลานอาศัยอยู่ด้วยกัน ปัญหาช่องว่างระหว่างวัยในครอบครัวมักเกิดกับผู้สูงอายุ และลูกหลาน พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง ด้วยคนในครอบครัวไม่มีเวลาให้กัน ไม่ยอมรับความเห็นของแต่ละฝ่าย ต่างคิดว่าตนเองถูก ไม่ปรึกษาพูดคุยกันเมื่อมีปัญหา เป็นต้นเหตุของความห่างเหิน แม้จะอยู่ร่วมกันใกล้ชิดกันและรักกัน แต่สามารถเกิดเป็นช่องว่างระหว่างวัยได้ (๒) ภายในองค์กรหรือที่ทำงาน ซึ่งสังคมการทำงานปัจจุบัน บางองค์กรอาจมีคนถึง ๔ รุ่น คือ Gen B, Gen X, Gen Y และ Gen Z อยู่ร่วมกัน จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะมีปัญหาช่องว่างระหว่างวัยเกิดขึ้น เพื่อถมช่องว่างควรสร้างความเข้าใจในความแตกต่าง ชื่นชมจุดดี และบริหารความแตกต่างให้ได้ ^{๒๘}

๓.๑.๔ สิ่งแวดล้อม (Environment) แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

๑) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change)

จากที่ได้คาดการณ์ไว้ว่า ภัยธรรมชาติเกิดขึ้นทั่วโลกและทวีความรุนแรงซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญในการร่วมกันแก้ไขปัญหาสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงของโลก และแน่นอนว่าประเทศไทยก็เป็นส่วนหนึ่ง ที่ทั้งสร้างปัญหาและได้รับผลกระทบจากปัญหานี้โดยตรง แม้ทั่วโลกจะตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีแนวทางที่แต่ละประเทศมีทิศทางที่มุ่ง คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม นานาประเทศได้เผชิญกับปัญหาขาดแคลนทรัพยากร ธรรมชาติ และปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงเกินกว่าจะรับมือได้ทันท่วงที ทำให้ต้องมุ่งให้ความสำคัญต่อกระบวนการการผลิต การบริโภค การใช้ชีวิตของมนุษย์มีความสอดคล้องกับธรรมชาติยิ่งขึ้น ซึ่งมุ่งไปในทิศทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน และแนวคิดการบริโภคอย่างยั่งยืนจึงจะเป็นแนวทางที่ทั่วโลกให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น

^{๒๘} สสส.การสื่อสารระหว่าง Generation Gap เปลี่ยน 'ช่องว่าง' ให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/8h4qW>

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า แม้ว่าจะมีการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Climate Change Conference of the Parties: COP) เป็นการประชุมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศภาคีสมาชิกได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกและเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้นำของประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมเพื่อแสดงเจตจำนงหรือความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างและเป็นภัยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทำให้เกิดภัยแล้ง น้ำท่วม ลมพายุ ปัญหาหมอกควัน ปัญหาทางด้านสาธารณสุข และการอุบัติของโรคใหม่ ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิต และการดำรงอยู่ของมนุษยชาติหลายพื้นที่ เช่น ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกกำลังเสี่ยงภัย จากสภาพภูมิอากาศแปรปรวน เกาหลีใต้เผชิญกับฝนตกหนักผิดปกติจนเกิดน้ำท่วมใหญ่ ทำให้อาคารต่าง ๆ รวมถึงรถไฟใต้ดินได้รับความเสียหายอย่างหนัก ซึ่งมีรายงานผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์นี้แล้วอย่างน้อย ๘ ราย โดยกรมอุตุนิยมวิทยาเกาหลีเปิดเผยว่า นี่อาจเป็นหนึ่งในพายุฝนที่หนักที่สุดในรอบ ๘๐ ปีของประเทศ บางพื้นที่ในเมืองโซลมีปริมาณน้ำฝนในหนึ่งวัน สูงกว่าปริมาณน้ำฝนในหน้าร้อนทั้งเดือน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นหลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤตโลกรวน และความถี่ของเหตุการณ์สภาพอากาศสุดขั้ว

ซึ่งนอกจากเอเชียตะวันออกเฉียงแล้ว ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็จัดว่ามีความเสี่ยงสูงต่อภาวะโลกรวนเช่นกัน หลายประเทศเผชิญพายุไต้ฝุ่นและน้ำท่วมที่รุนแรงขึ้นและถี่ขึ้น อีกหลายเมืองใหญ่ เช่น โฮจิมินห์ จาการ์ตา รวมถึง กรุงเทพฯ ต่างก็ตั้งอยู่ใกล้กับทะเล ทำให้อาจได้รับความเสี่ยงจากปัญหาระดับน้ำทะเลเพิ่มสูง โดยข้อมูลจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ระบุว่า อุณหภูมิเฉลี่ยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น เพิ่มขึ้นทุกทศวรรษมาตั้งแต่ปี ๑๙๖๐ โดยเวียดนาม พม่า ฟิลิปปินส์ และไทย ถือเป็นประเทศที่ติดอันดับ ๑๐ ประเทศที่ได้รับผลกระทบจาก

โลกรวนมากที่สุดในช่วง ๒๐ ปีมานี้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจด้วย ทั้งนี้ เมื่อโลกอบอุ่นขึ้น ความชื้นในชั้นบรรยากาศก็จะเพิ่มขึ้น ทำให้ที่ผ่านมา หลายพื้นที่มีปริมาณน้ำฝนสูงกว่าเดิม ในทางกลับกัน สภาพอากาศแปรปรวนก็สามารถทำให้บางพื้นที่เผชิญภัยแล้งหนัก เหตุการณ์เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึง ผลกระทบต่าง ๆ อย่างชัดเจน ซ้ำยังเป็นการย้ำเตือนว่า ภายใต้ภาวะโลกรวน เราต้องเร่งปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเสริมสร้างสังคม ให้มีความพร้อมรับมือกับวิกฤตครั้งนี้ได้ทันเวลา^{๒๙}

ล่าสุดปากีสถานต้องพบกับปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ ที่เกิดจาก ฝนมรสุม ที่ตกหนักผิดปกติกระทั่งเกิด ภาวบน้ำท่วมรุนแรง ทั้งในจังหวัดทางภาคเหนือ และภาคใต้ สถานการณ์น้ำท่วมครั้งนี้ ได้คร่าชีวิตผู้คนไปแล้วกว่า ๑,๐๐๐ คนและมีประชาชนเดือดร้อนหนักกว่า ๓๐ ล้านคน โดยสถานการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้เรือกสวนไร่นาจำนวนมากที่มีส่วนสำคัญในการหาเลี้ยงชีพของชาวปากีสถาน ถูกน้ำพัดพา ผลผลิตสูญหายไปจนหมดสิ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม^{๓๐}

ในขณะที่ ข้อมูลดาวเทียมจากหน่วยงานด้านการเฝ้าสังเกตสภาพภูมิอากาศ Copernicus Climate Change Service (C3S) ตรวจสอบว่า ปริมาณการปกคลุมของน้ำแข็งทะเลในแอนตาร์กติกาในเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา นั้น ต่ำสุดเป็นประวัติศาสตร์ (เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกัน) ตั้งแต่ที่เริ่มมีการบันทึกเป็นครั้งแรกเมื่อ ๑๔ ปีที่แล้ว C3S เผยว่า ปัจจุบัน น้ำแข็งทะเลแอนตาร์กติกาปกคลุมพื้นที่ราว ๑๕.๓ ล้านตารางกิโลเมตร ซึ่งถือว่าต่ำกว่าปริมาณการปกคลุมโดยเฉลี่ยใน

^{๒๙} Bloomberg. Worst Seoul Storm in 80 Years Kills Eight, Floods Capital. Accessed August 20, 2022. Available from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-08-09/worst-seoul-storm-in-80-years-kills-seven-floods-capital>

^{๓๐} Thansettakij. น้ำท่วมใหญ่ถล่มปากีสฯ กลืนพันชีวิต วอนนานาชาติเร่งช่วยเหลือ. เข้าถึงเมื่อ 29 สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.thansettakij.com/world/538260>

เดือนกรกฎาคม ระหว่างปี ๑๙๙๑ - ๒๐๒๐ ถึง ๗% ทั้งนี้ C3S พบว่า ปริมาณน้ำแข็งปกคลุมนั้น เริ่มลดต่ำกว่าตัวเลขเฉลี่ยมาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ของปีนี้แล้ว แหล่งข่าวยังชี้ว่า ปริมาณการปกคลุมของน้ำแข็งทะเลอาร์กติกนั้น ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยถึง ๔% ทำให้เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม อาร์กติกมีปริมาณน้ำแข็งทะเลปกคลุมน้อยสุดเป็นประวัติการณ์เช่นเดียวกัน ในช่วงเดือนที่ผ่านมา เราเห็นว่าเกิดสภาพอากาศแปรปรวนขึ้นในหลายพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น ยุโรปเหนือและอังกฤษ ซึ่งต่างต้องเผชิญกับสภาพอากาศที่ร้อนจัด ในระหว่างที่หลายพื้นที่ในยุโรปมีสภาพอากาศแห้งแล้งกว่าปกติ C3S ชี้ว่าในเดือนกรกฎาคม อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ เอเชียกลาง และออสเตรเลีย ต่างก็เผชิญกับสภาพอากาศร้อนผิดปกติ โดยระบุว่าการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิด อากาศร้อนสุดขีดและภัยแล้ง “เมื่อโลกอบอุ่นขึ้น เราจะต้องเผชิญกับช่วงอุณหภูมิสูงสุดขีด ที่เกิดบ่อยขึ้นและกินเวลายาวนานขึ้น”^{๓๐}

๒) กระแสใส่ใจสิ่งแวดล้อม (Green Concern)

จากที่ได้คาดการณ์ไว้ว่า อุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นกับทุก พื้นที่ทั่วโลกและมีความรุนแรงขึ้นตามไปด้วย สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบต่อด้านต่าง ๆ อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดมาตรการและข้อกำหนดต่าง ๆ มากมายที่จะขับเคลื่อนและผลักดันให้ทุกประเทศต่างแข่งขันและค้นหาวิธีการใส่ใจสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาช่วยแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อม ในทางกลับกันก็จะสร้างผลกระทบหากปฏิบัติไม่ได้เช่นกัน

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่า ประเทศต่าง ๆ ได้มีการวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น (๑) ชาอูตีอาระเบีย ได้เผยโฉมการออกแบบชุมชนเมืองแบบใหม่ที่มีชื่อโครงการว่า

^{๓๐} ABC News. Satellite data shows Antarctic sea ice is at it's lowest July level since monitoring began. Accessed August 20,2022. Available from <https://www.abc.net.au/news/2022-08-10/lowest-july-antarctic-sea-ice-on-record/101317492>

เดอะไลน์ (THE LINE) ในเขตของเมืองนิอุม Neom การออกแบบของ เดอะไลน์ จะสะท้อนภาพชุมชนเมืองในอนาคต ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ไร้ถนน รถยนต์ และมลพิษ ใช้พลังงานหมุนเวียน ๑๐๐% พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับสุขภาพ และความเป็นอยู่ของผู้คนมากกว่าการขนส่ง และโครงสร้างพื้นฐานอย่างเมืองในรูปแบบเดิมๆ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับธรรมชาติมากกว่าการพัฒนา โดยจะช่วยอนุรักษ์พื้นที่ ๙๕% ของเมืองใหม่นิอุม เดอะไลน์ จะเป็นชุมชนที่มีความกว้างเพียง ๒๐๐ เมตร แต่ทอดยาว ๑๗๐ กิโลเมตร และอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๕๐๐ เมตร ซึ่งในท้ายที่สุด เดอะไลน์ จะรองรับผู้อยู่อาศัย ๙ ล้านคน บนพื้นที่ ๓๔ ตารางกิโลเมตร ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น ๆ ที่มีขนาดใกล้เคียงกัน โดยจะช่วยลดการใช้โครงสร้างพื้นฐานและเสริมประสิทธิภาพของเมืองอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน นอกจากนี้ สภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยตลอดทั้งปียังเปิดโอกาสให้ผู้อยู่อาศัยสามารถเดินชมธรรมชาติโดยรอบได้อย่างเพลิดเพลิน ตลอดจนเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหมดใน เดอะไลน์ โดยใช้เวลาเดินเพียง ๕ นาที อีกทั้งยังสามารถเดินทางด้วยรถไฟความเร็วสูงที่ใช้เวลาเดินทางจากต้นทางถึงปลายทางเพียง ๒๐^{๓๒}

(๒) เกาหลีใต้เตรียมสร้าง “เมืองลอยน้ำ” แห่งแรกของโลก ในโครงการ OCEANIX Busan ในแต่ละระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เหตุจากน้ำแข็งบริเวณขั้วโลกละลายเนื่องจากภาวะโลกร้อน ส่งผลให้ประเทศหมู่เกาะ, ประเทศที่มีพื้นที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล และประเทศที่มีพื้นที่ชายฝั่งทะเล ประสบปัญหาน้ำทะเลหนุนสูงและรุกล้ำเข้ามาในที่อยู่อาศัย โดยโครงการดังกล่าวนี้จะจัดทำขึ้นในเมืองพูซาน ประเทศเกาหลีใต้ โดยมีเป้าหมายเพื่อพิสูจน์แนวทางในการสร้างเมืองลอยน้ำอย่างยั่งยืน หากโครงการนี้สำเร็จได้ด้วยดีก็มีแนวโน้มที่ประเทศอื่น ๆ จะนำไปประยุกต์ใช้ได้เช่นกัน ในเมืองลอยน้ำจะประกอบด้วยระบบสำคัญ ๖ ประการ ได้แก่ ระบบ

^{๓๒} Muzika.เผยโฉม THE LINE เมืองกำแพงแห่งอนาคตของ ซาอุดีอาระเบีย ขับเคลื่อนโดย AI เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. เข้าถึงเมื่อ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://travel.trueid.net/detail/XY8M3rVz7XIE>

ไหลเวียนเพื่อสร้างเมืองไร้สิ่งปฏิกูล, ระบบลำเลียงน้ำแบบปิดภายในเมือง, แหล่งอาหาร, แหล่งสร้างพลังงานไร้มลพิษ, นวัตกรรมในการเคลื่อนย้าย และการฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยขับเคลื่อนประชาชนภายในเมืองอาศัยอยู่ได้ไม่ต่างจากการอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินใหญ่ อย่างไรก็ตามมีการรายงานว่าองค์การบริหารมหาสมุทรและชั้นบรรยากาศแห่งชาติ (NOAA) เผยว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๘๐ จนถึงปัจจุบัน ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้นราว ๒๐ เซนติเมตร และมีอัตราเร็วเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หากภาวะโลกร้อนยังคงทวีความรุนแรงอยู่เช่นนี้อาจทำให้หลายเมืองจมอยู่ใต้บาดาล และทางออกที่ดีที่สุด ณ เวลานั้นอาจเป็นการสร้างเมืองลอยน้ำเช่นนี้ได้^{๓๓}

อย่างไรก็ตามการตื่นตัวในกระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนสูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่ม Gen Z และกลุ่มที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ที่จะมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ภาวะความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) ในอากาศที่เพิ่มขึ้นควบคู่กับอุณหภูมิของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ปัจจุบันอุณหภูมิเพิ่มอยู่ที่ ๑.๐๗ องศา ถ้าเรายังปล่อย CO2 หรือปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกมาในปริมาณเช่นเดิม ในเวลาอีก ๒๕ ปี อุณหภูมิโลกจะเพิ่มขึ้น ๒ องศา กลุ่ม Gen Z และกลุ่มที่อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ในปัจจุบัน จะเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบสูงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของโลก ในภาคธุรกิจจึงได้มีการสำรวจความสนใจของคนกลุ่มดังกล่าว ได้ความว่า คนในกลุ่มนี้ ๔๗% จะซื้อสินค้า เมื่อสินค้านั้นมีความยั่งยืนโดยเนื้อหาของตัวผลิตภัณฑ์ และ ๖๔% ของคนในกลุ่ม Gen Z จะลาออกจากบริษัทที่ทำงาน ถ้าบริษัทนั้นไม่มีนโยบายรักษ์โลก หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คนกลุ่มนี้มีความตื่นตัว เติบโตและมีมากขึ้นทุกวัน global brand ที่ขายไปทั่วโลก จะมีสตอรี่ในเรื่อง green กันหมดแล้ว เพราะมีแรงกดดันจากผู้บริโภค และจากรัฐบาลของแต่ละประเทศ นักลงทุนต่างชาติเมื่อเข้ามาลงทุน จะดูว่าบริษัทนั้นมีความสนใจหรือ

^{๓๓} TNN.Online.เกาหลีใต้เตรียมสร้าง “เมืองลอยน้ำ” แห่งแรกของโลก ในโครงการ OCEANIX Busan. เข้าถึงเมื่อ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.tnnthailand.com/news/tech/112445/>

ให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ตัวเลข Green Finance เช่น Green Bond, Green Loan มีการเติบโตอย่างก้าวกระโดด ในปี ๒๐๒๑ มีการเติบโตของ Green Finance สูงขึ้นเท่าตัวจากปี ๒๐๒๐ และเติบโตขึ้น ๕๐ เท่าจาก ๘ ปีก่อน ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดอย่างหนึ่งว่าการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินได้เข้ามาสู่ธุรกิจ Green มากขึ้นแล้ว

โดยในยุคที่มีผู้บริโภคลังสูง ผลลัพท์คือการมีป้ายติดว่าเป็นแบรนด์รักษ์โลก ผู้บริโภคไม่เชื่อ แบรนด์ต้องอธิบายได้ว่า มีกระบวนการผลิต การบริการที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมอย่างไร มีการลงทุนในเรื่องเหล่านี้อย่างไร และต้องทำต่อเนื่องให้คนจดจำได้ ผู้บริโภคมีความรู้มากขึ้น มีความพร้อมที่จะจ่ายแม้ราคาจะสูงขึ้นมาบ้าง หากสินค้าที่ทำออกมาเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจริง ผู้บริโภคกลุ่มนี้นับวันจะมีมากขึ้น ซึ่งจะเป็นแรงกดดันต่อภาคธุรกิจในการทำสินค้า บริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ออกสู่ตลาด โดยเฉพาะในตลาดต่างประเทศนั้น Carbon Credit Adjustment Tax สูงมาก ถ้าไม่มีการทำ Carbon Neutral สินค้าอาจเข้าไปขายไม่ได้ หรือเจอภาษีสูงจนไม่คุ้มที่เข้าไปขาย แข่งขันไม่ได้

เทรนด์ของการทำ Green Business เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว หลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกต่อไป กระแสนี้กำลังมาแรงขึ้นเรื่อยๆ ผู้ประกอบการต้องปรับตัว เริ่มทำตั้งแต่ตอนนี้ ซึ่งสามารถทำได้หลายมิติในบริบทของแต่ละธุรกิจ โดยอาจเริ่มจาก Scale เล็กๆ แต่ต้องมีความต่อเนื่อง แสวงหาความร่วมมือในทุกภาคส่วนเพื่อจัดการกับปัญหาที่เราเห็นร่วมกัน ใช้โอกาสจากกระแสตอนนี้ก่อนที่จะกลายเป็นกระแสหลัก ตอนที่มีการเร่งที่ต้องลงทุนก้อนใหญ่ และทุกคนอยู่ในกระแสหมดแล้ว แต่เหนือสิ่งอื่นใด green mindset เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพื่อให้โลกใบนี้ยังคงเป็นที่อาศัยของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เพราะไม่มีใครบนโลกใบนี้ที่จะไม่ได้รับผลกระทบหากสภาพแวดล้อมเลวร้ายลง^{๓๔}

^{๓๔} live-platforms. Green Business เทรนด์โลกมาแรง ปี 2022. เข้าถึงเมื่อ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.live-platforms.com/education/article/8196>

๓.๒ การสำรวจประเด็นที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่

๓.๒.๑ สงครามรัสเซีย-ยูเครน

ปมความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน บ่มเพาะมานานหลายสิบปี ตั้งแต่ครั้งนาโต (NATO) เริ่มขยายอิทธิพลมายังประเทศในยุโรปตะวันออก ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ใกล้กับรัสเซีย และเคยเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพโซเวียต และไปถึงจุดพีคในปี ค.ศ.๒๐๑๔ ที่รัสเซียผนวกกรรมโครเมีย ซึ่งสถานการณ์ในปี ๒๐๒๑ เริ่มคุกรุ่นอีกครั้ง เมื่อยูเครนแสดงความประสงค์ต้องการเข้าร่วมนาโต ซึ่งเป็นเรื่องที่รัสเซียยอมไม่ได้ เพราะเท่ากับจะมีศัตรูมาประชิดอยู่หน้าบ้าน จึงส่งกำลังรบไปขู่ แต่ยืนยันว่าจะไม่มีการรุกรานยูเครน แต่ในวันที่ ๒๔ ก.พ. เวลา ๐๖.๐๐ น. ตามเวลากรุงมอสโก ประธานาธิบดีรัสเซีย วลาดิเมียร์ ปูติน ได้แถลงผ่านโทรทัศน์ ประกาศเริ่ม “ปฏิบัติการทางทหาร” ในพื้นที่ดอนบาส หรือภูมิภาคตะวันออกของยูเครน โดยอ้างว่ามีจุดประสงค์เพื่อขจัดนาซี (Denazify) ปกป้องพลเรือน และ “รับมือภัยคุกคามที่มาจากยูเครน” โดยไม่มีเป้าหมายที่จะครอบครองยูเครน

รัสเซียได้บุกเข้าโจมตียูเครนจาก ๓ ทิศทาง คือ ทิศเหนือจากรัสเซียและเบลารุส ทิศตะวันออก จากภูมิภาคดอนบาสที่ควบคุมโดยกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่สนับสนุนรัสเซีย และทิศใต้จากคาบสมุทรโครเมียซึ่งรัสเซียผนวกไปได้ ซึ่งในวันแรก กรุงเคียฟ เมืองหลวงของยูเครน และอีกหลายเมือง เช่น คาร์คีฟ ถูกโจมตี และต่อมารัสเซียสามารถยึดเมือง “เคอร์ซอน” ของยูเครนได้เป็นเมืองแรก ซึ่งเมืองนี้ยังคงอยู่ภายใต้การดูแลของรัสเซียจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าจะถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของรัสเซียเช่นเดียวกับที่เคยเกิดกับโครเมีย

หลังจากไม่สามารถยึดเมืองหลวงของยูเครนได้ ช่วงปลายเดือน มี.ค. ๖๕ จนถึงต้นเดือน เม.ย. ๖๕ กองทัพรัสเซียก็ได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ดัดสินใจถอนกำลังจากพื้นที่ทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของยูเครน เพื่อมุ่งเน้นการโจมตีไปยังพื้นที่ทางใต้และตะวันออกของยูเครนเท่านั้น การถอยทัพนี้ทำให้เมืองเคียฟปลอดภัย

จากการโจมตีมากขึ้น รวมถึงสามารถกลับมาควบคุมโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ เซอร์โนบิลได้ ทำให้ความกังวลเรื่องภัยนะนิวเคลียร์ลดน้อยลง

ไม่นานรัสเซียได้เริ่มเปิดฉากปฏิบัติการในการยึดภูมิภาคดอนบาส (ยูเครนตะวันออก) รัสเซียย้ายเป้าหมาย ทำให้เมืองท่าที่สำคัญอย่างมารีอูโพล ถูก โฟกัสการโจมตีอย่างหนัก สืบเนื่องมาจากเมืองนี้มีความสำคัญอย่างมากกับประเทศรัสเซีย เพราะจะทำให้รัสเซียมีเส้นทางเชื่อมระหว่างแหลมไครเมียและภูมิภาคดอนบาสได้ รวมถึงเพื่อการโฆษณา เพราะที่มารีอูโพล มี “กองกำลังอาซอฟ (Azov Brigade)” ซึ่งเป็นกลุ่มขวาจัดหัวรุนแรงและลัทธินีโอนาซี เป็นกองกำลังหลักของยูเครน ทำให้ตั้งแต่ช่วงเดือน เม.ย. ๒๕ เป็นต้นมา เมืองท่าแห่งนี้ถูกโจมตีอย่างหนัก จนทำให้กองกำลังอาซอฟและพลเรือนต้องถอยร่นไปยังโรงงานเหล็กอาซอฟสตาล (Azovstal) และใช้ที่นั่นเป็นฐานที่มั่นสุดท้าย และนับตั้งแต่สงครามเริ่ม กองกำลัง อาซอฟ ปกป้องเมืองมารีอูโพลไว้ได้มากกว่า ๒ เดือน กระทั่งในวันที่ ๑๖ พ.ค. กองกำลังอาซอฟยอมถอนกำลังออกจากโรงงานเหล็ก เพื่อยอมจำนนต่อรัสเซีย โดยอ้างว่า ปฏิบัติภารกิจเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งทำให้เมืองมารีอูโพลอยู่ตกไปอยู่ในการ ความควบคุมของรัสเซียจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เมืองมารีอูโพลได้รับความเสียหาย อย่างหนักจากการโจมตีของรัสเซีย จนมีการประเมินเบื้องต้นว่า เมืองน่าจะได้รับความ เสียหายมากกว่า ๘๐%

จากความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครน จึงนำไปสู่วิกฤตระดับโลกที่เกิดขึ้น คือเรื่องของสินค้าอาหารและการเกษตรที่ราคาพุ่งสูงทั่วโลก เนื่องจากยูเครนนั่น ได้ชื่อว่าเป็น “เตาอบอาหารของยุโรป” เป็นผู้ผลิตและส่งออกธัญพืช ข้าวสาลี ข้าวโพด เมล็ดทานตะวันและน้ำมันดอกทานตะวัน มากเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก และหลายประเทศ พึ่งพาอาหารจากยูเครนเกินครึ่งขณะเดียวกัน รัสเซียเองก็เป็น ผู้ผลิตสารอาหารที่จำเป็นต่อการผลิตปุ๋ยจำนวนมาก เช่น โปแตชและฟอสเฟต ทำให้ราคาปุ๋ยอาจต้องเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงราคาอาหารด้วย นับตั้งแต่รัสเซีย รุกรานเข้ามา ได้มีการปิดกั้นท่าเรือต่าง ๆ ทำให้ยูเครนไม่สามารถส่งออกสินค้าอาหาร

และการเกษตรได้ จนมีธัญพืชตกค้างอยู่ในคลังมากถึง ๒๐ ล้านตัน จนกระทั่งวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ยูเครนและรัสเซียได้ร่วมลงนามในข้อตกลงเปิดทางส่งออกธัญพืชหลายล้านตันจากท่าเรือทะเลดำที่ถูกปิดล้อม โดยมีองค์การสหประชาชาติ และตุรกีเป็นคนกลาง ภายใต้ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ^{๓๕}

๓.๒.๒ ความสัมพันธ์จีน-ไต้หวัน

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไต้หวัน เป็นเรื่องที่คลุมเครือซึ่งสืบเนื่องตั้งแต่ตั้งแต่สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งฝ่ายนายพลเจียงไคเช็ค (พรรคก๊กมินตั๋ง) พ่ายแพ้ให้ฝ่ายเหมาเจ๋อตง (พรรคคอมมิวนิสต์) จึงหนีไปยังเกาะไต้หวัน (ซึ่งถือเป็นเขตแดนของจีน) และไปก่อตั้ง “สาธารณรัฐจีน” ในไต้หวัน (Republic of China: ROC) ส่วนพรรคคอมมิวนิสต์ของเหมาเจ๋อตง ก่อตั้ง “สาธารณรัฐประชาชนจีน” ในจีน (People’s Republic of China: PRC)

ฝ่ายจีนยึดมั่นใน “นโยบายจีนเดียว” (One China Policy) และมองว่าไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของจีน (เป็นเหมือนมณฑลหนึ่ง) ดังนั้น โลกจะเลือกสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับทั้งสองฝ่ายไม่ได้ ต้องเลือกข้างใดข้างหนึ่ง นั่นจึงเป็นเหตุผลว่าทำไมหลายประเทศ เช่น “ไทย” มีสถานทูตจีน แต่ไม่มีสถานทูตไต้หวัน เพราะเราเลือกสถาปนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการกับจีน หรือองค์การสหประชาชาติ (UN) จะไม่มีชื่อของไต้หวันเป็นสมาชิก เพราะไต้หวันไม่ได้มีสถานะเป็นประเทศ (ภายใต้หลักการจีนเดียว) ส่วนทางไต้หวันมองว่าตนเองเป็น “รัฐเอกราช” เพราะตัวเองมีทั้งรัฐบาล ค่าเงิน และการทหาร เป็นของตนเอง คือในแง่ของฝ่ายบริหาร (รัฐบาล) ฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) และฝ่ายตุลาการ (ศาลและระบบยุติธรรม) นั้นมีครบหมด แต่สิ่งที่มันซับซ้อนก็คือ รัฐบาลไต้หวันเองก็ยอมรับ

^{๓๕}PPTV.online.ครบรอบ 6 เดือนสงครามรัสเซีย-ยูเครน คาดเดาไม่ได้ลงเอยอย่างไร.เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8/179140>

ใน “หลักการจีนเดียว” ด้วย นั่นจึงเป็นเหตุผลที่ได้หวันและจีนยังทำมาค้าขายมี การลงทุนระหว่างกันได้ อาจกล่าวสรุปได้สั้นๆ ว่า จีนกับไต้หวันมีความสัมพันธ์กับแบบ “กลืนไม่เข้าคายไม่ออก” แต่ก็จะไม่มีการห้าห้าห้ามทำสงครามหรือเกิดการปะทะกัน หากไม่มีสถานการณ์ที่ถือเป็นการ “ช่วยๆ” ต่อนโยบายจีนเดียว

ล่าสุด แนนซี เปโลซี (Nancy Pelosi) ประธานสภาผู้แทนราษฎร สหรัฐฯ เดินทางเยือนไต้หวัน ซึ่งเป็นผู้ที่มีจุดยืนทางการเมืองชัดเจนที่สุดคนหนึ่งที่ว่า “เธอยืนอยู่ข้างไต้หวันมาตลอด” ซึ่งแนนซีมีความต้องการแสดงถึงการสนับสนุน ความเคลื่อนไหวด้านประชาธิปไตย เหมือนเช่นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๑ หลังเกิดเหตุการณ์ นองเลือดที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประเทศจีนมองว่าการกระทำดังกล่าวของ เปโลซี เป็นการละเมิด “หลักการจีนเดียว” ที่จะต้องไม่มีการเดินทางเยือนกันในระดับรัฐกับรัฐ แต่ถึงแม้ว่าเปโลซีจะอ้างว่าเป็นการเดินทางเยือนเป็นการส่วนตัวก็ตาม แต่ก็ถูกมองว่าไม่สมควร เพราะด้วยตำแหน่งทางการเมืองในสหรัฐฯ ของแนนซีอยู่ใน ระดับสูง แต่ในมุมมองของสหรัฐนั้น นี่ไม่ใช่เรื่องที่ดี “จีนมีหลักการของจีน สหรัฐ ก็มีหลักการของสหรัฐเหมือนกัน” โดยเปโลซีอ้างถึง “กฎหมายความสัมพันธ์ไต้หวัน” (Taiwan Relations Act) ปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ที่สหรัฐยึดเป็นหลักในการใช้ดำเนินการ ความสัมพันธ์กับไต้หวัน โดยเป็นกฎหมายที่ออกโดยสภาองเกรสเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๙ เมื่อครั้งที่สหรัฐเลิกลูกความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวัน แล้วหันไปจับมือกับจีนแทน แต่จะทิ้งเลยก็ไม่ได้เพราะคบหากันมายาวนานและยังขัดต่อหลักการที่จะทิ้งรัฐ ประชาธิปไตยไปคบหากับคอมมิวนิสต์ จึงต้องมีกฎหมายฉบับนี้ออกมาเพื่อเป็นการยืนยันว่า สหรัฐจะไม่ทิ้งไต้หวัน และจริงๆ แล้ว กฎหมายฉบับนี้ยังถูกเขียนออกมา ให้ตีความได้กว้างมาก โดยเปิดช่องให้สหรัฐสามารถปกป้องไต้หวันได้หากมี ภัยคุกคาม และสามารถขายอาวุธให้ไต้หวันได้ด้วย

โดยเรื่องนี้ถือเป็น “หัวใจสำคัญ” ที่ทุกฝ่ายสนใจที่สุด โดยเฉพาะหลังจากที่เกิดสงครามระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ขึ้นมาจริงๆ เพราะหากจุดทดสอบความอดทนทางการเมืองของรัสเซียคือเรื่อง “นาโต้” จุดทดสอบทางการเมืองของจีนก็คือเรื่อง “ไต้หวัน” ซึ่งตอนนี้จีนยังใช้การตอบโต้ “เบาๆ” นั่นคือ “ใช้การซ้อมรบเข้าขู่มและโชว์แสนยานุภาพทางทหาร” และ “ใช้มาตรการทางเศรษฐกิจจذبโทษ” ด้วยการระงับการนำเข้าสินค้าจากไต้หวันกว่า ๒,๐๐๐ รายการ (จากทั้งหมด ๓,๒๐๐ รายการ) เช่น ผัก ผลไม้ อาหารทะเล สินค้าเกษตร และอื่นๆ ขณะที่จีนยังระงับการส่งออกสินค้าบางรายการ เช่น ทราบยบริสุทธิ ที่ใช้ในการผลิตเคมีคอนกรีตเตอร์ ไปยังไต้หวันด้วย โดยมีผลทันทีตั้งแต่วันที่ ๓ ส.ค. เป็นต้นไป^{๓๖}

๓.๒.๓ วิฤตเศรษฐกิจในศรีลังกา

ศรีลังกาเคยเป็นประเทศดาวรุ่งพุ่งแรงแห่งเอเชียใต้ที่มีเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด ด้วยตัวเลขของ GDP แต่ละปีสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ.๒๕๔๙ เทียบกับพ.ศ.๒๕๕๗ ตัวเลข GDP ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๔๓๖ ดอลลาร์สหรัฐฯ และเป็น ๓,๘๑๙ ดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่สูงมาก และในปี พ.ศ.๒๕๖๒ ศรีลังกายังได้รับการยกระดับทางเศรษฐกิจจากธนาคารโลกให้ไปอยู่ในกลุ่มประเทศ “รายได้ปานกลางระดับบน (Upper middle-income)” ซึ่งมีสถานะเทียบเท่ากับประเทศไทย แต่สถานการณ์ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จนกลายเป็นวิฤตเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีผลพวงจากประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังนี้ ๑) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ๒) ปัญหาการคอร์รัปชัน ๓) การประกาศลาออกจากตำแหน่งของคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคร่วมรัฐบาลร่วม ๔๐ คน ๔) ความขัดแย้งของขั้วอำนาจทางการเมืองที่เรื้อรังมากกว่า ๑๐ ปี ๕) การพึ่งพาเงินกู้จากต่างประเทศ

^{๓๖} อินไซด์เศรษฐกิจ.สรุป 5 ประเด็นร้อน “ไต้หวัน” เฟลโซซิมาทำอะไร ทำไมเงินต้องได้กลับ?. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.amarintv.com/spotlight/insight/detail/30517>

มากจนเกินไป ๖) ผลกระทบจากปัญหาวิกฤตรัสเซีย-ยูเครน ที่ทำให้ราคาสินค้าพุ่งสูงขึ้น และ ๗) การบริหารงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพในระบบการปกครองแบบเครือข่ายของตระกูลราชปักษา ซึ่งควบบตำแหน่งทางการเมืองของประเทศทั้งพี่และน้อง โดยตำแหน่งประธานาธิบดี คือ “โกตาบายา ราชปักษา” ซึ่งเป็นน้องชายของนายกรัฐมนตรี “มหินทรา ราชปักษา”

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจใน ศรีลังกาไม่ได้มีสาเหตุมาจากการบริหารงานของตระกูลราชปักษาเพียงอย่างเดียว เพราะตลอดในช่วง ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา นโยบายทางเศรษฐกิจของศรีลังกาและความขัดแย้งชั่วคราวทางการเมืองศรีลังกาของสองตระกูลการเมืองระหว่าง “ราชปักษา” และ “สิริเสนา” คานอำนาจกันเพราะเมื่อตระกูลใดตระกูลหนึ่งขึ้นมามีอำนาจก็จะไปยกเลิกโครงการที่ทำไว้ของอีกตระกูล ซึ่งเป็นโครงการสาธารณูปโภค ที่ได้กู้ยืมเงินจากมหาอำนาจต่าง ๆ เช่น อินเดีย จีน และญี่ปุ่น โดยโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่ได้ผลตอบแทนที่ออกเงยจากการดำเนินการแต่อย่างใด และอาจเป็นการเข้ามามีอิทธิพลของชาติมหาอำนาจ เช่น การกู้เงินจากจีนเพื่อสร้างสนามบิน Mattala Rajapaksa International Airport หรือการกู้เงินจากญี่ปุ่น เพื่อสร้างรถไฟในกรุงโคลัมโบ เป็นต้น อีกทั้งการบริหารประเทศของศรีลังกาตลอด ๔๐ ปีที่ผ่านมา กระบวนการพัฒนาประเทศ ในโครงการต่าง ๆ ได้พึ่งพาเงินกู้จากต่างประเทศมากจนเกินไป และแบกรับภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งรายได้ของประเทศไม่เพียงพอต่อรายจ่ายจึงทำให้ศรีลังกาพบกับปัญหาการผิดนัดชำระหนี้

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ศรีลังกากำลังเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่เลวร้ายและสร้างความเสียหายอย่างมหาศาลต่อประเทศ ประเทศต่าง ๆ อาทิ อินเดีย จีน และบังกลาเทศ ได้ยื่นมือเข้ามาช่วยศรีลังกาเพื่อฝ่าฟันวิกฤตในครั้งนี้ อีกทั้ง ศรีลังกายังได้ขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) อีกด้วย ซึ่งสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจที่ย่ำแย่และบานปลายทำให้การตกงานกลายเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในเกือบทุกครัวเรือนของศรีลังกา และทำให้

เกิดปัญหาการขาดรายได้ ส่งผลให้อัตราความยากจนในประเทศเพิ่มสูงขึ้น รัฐบาลศรีลังกาได้ใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาด້วยการให้เงินช่วยเหลือ ๕,๐๐๐ รูปีแก่ครอบครัวรายได้น้อย ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ และช่วยได้เพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวิกฤตเศรษฐกิจที่ย่ำแย่อยู่แล้วถูกซ้ำเติมด้วยสถานการณ์สงครามระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ที่ส่งผลให้ราคาน้ำมันในประเทศพุ่งสูงขึ้น

เมื่อราคาน้ำมันและเชื้อเพลิงเพิ่มสูงขึ้นทำให้ศรีลังกาต้องเผชิญกับการขาดแคลนเชื้อเพลิงส่งผลให้มีการตัดกระแสไฟฟ้าทั่วประเทศเป็นเวลานานหลายชั่วโมง ซึ่งไฟฟ้ามากกว่า ๔๐% ของศรีลังกาผลิตจากพลังน้ำ แต่แหล่งน้ำส่วนใหญ่มีระดับต่ำเพราะฝนไม่ตก อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เป็นอยู่ได้ก็ส่งผลกระทบต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่เพราะถ่านหินและน้ำมันเป็นส่วนประกอบหลักในการผลิตไฟฟ้าของศรีลังกา และศรีลังกาต้องนำเข้าทรัพยากรทั้งสองชนิด แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะเงินตราต่างประเทศของศรีลังกาไม่เพียงพอ การขาดแคลนเชื้อเพลิงส่งผลให้ต้องปิดโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนหลายแห่ง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ต้องตัดกระแสไฟฟ้า^{๓๓๗}

จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประชากรราว ๒๒ ล้านคนในศรีลังกาต้องเผชิญกับการขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต อาทิ อาหาร ยา และพลังงานเชื้อเพลิง ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการจัดการด้านเศรษฐกิจ^{๓๓๘} ที่ผิดพลาดโดยรัฐบาลหลายยุคสมัยอย่างต่อเนื่องนั้น ทำให้การเงินของศรีลังกาดิ่งลงอย่างต่อเนื่อง ด้วยปัญหาที่สะสมมาอย่างต่อเนื่อง^{๓๓๙} ทำให้ประชาชนในประเทศลุกฮือประท้วงครั้งใหญ่

^{๓๓๗} Albin Joseph. Lessons learned from the Sri Lankan economic crisis. Accessed August 24,2022. Available from <https://www.thegulfindiains.com/lessons-learned-from-the-sri-lankan-economic-crisis/>

^{๓๓๘} R Ramakumar. Sri Lankans seem to think their economic crisis was caused by China's 'debt-trap diplomacy'. Accessed August 24,2022. Available from <https://www.channelnewsasia.com/commentary/sri-lanka-economic-crisis-china-debt-trap-2626976>

ต่อการบริหารประเทศที่ผิดพลาดของรัฐบาล และขับไล่อำนาจรัฐบาล ผู้ประท้วงบางส่วนที่โกรธแค้นอย่างมากบุกเข้าบ้านตระกูลราชปักษา ผู้ปกครองศรีลังกา รวมถึงบ้านของรัฐมนตรีและสมาชิกสภาหลายคน นำไปสู่การลาออกของนายกรัฐมนตรี มหินทา ราชปักษา อย่างไรก็ตาม การประท้วงของประชาชนยังไม่หยุดเพียงเท่านั้น ยังเดินทางต่อเพื่อขับไล่ให้ประธานาธิบดี โกตาบายา ราชปักษา ผู้เป็นน้องชายของนายมหินทา ราชปักษา ลาออกเช่นกัน เมื่อหลังจากนายมหินทา ราชปักษา ลาออก ประธานาธิบดี โกตาบายา ราชปักษา ได้แต่งตั้งนักการเมืองอาวุโส นายรานิล วิกรมสิงเห เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพราะเชื่อว่าจะช่วยรับประกันความปลอดภัย แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนมากนักจากทั้งฝ่ายค้านและประชาชน ไม่นานหลังจากเข้ารับตำแหน่ง นายรานิล วิกรมสิงเห กล่าวยอมรับว่า ศรีลังกาที่กำลังเผชิญวิกฤตอย่างหนักและระบบเศรษฐกิจของประเทศก็ล่มสลายโดยสมบูรณ์แล้ว นับว่าเป็นวิกฤตที่รุนแรงที่สุดในรอบ ๗๐ ปี หลังประกาศเอกราชจากสหราชอาณาจักร เมื่อปี ค.ศ.๑๙๔๘^{๙๐}

หลังจากนั้นเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ประธานาธิบดี โกตาบายา ราชปักษาของศรีลังกา ตัดสินใจลี้ภัยทางการเมืองไปยังมัลดีฟส์ ไม่กี่ชั่วโมงก่อนที่จะถึงกำหนดการพิธีลาออกจากตำแหน่งผู้นำประเทศอย่างเป็นทางการตามที่ตนให้คำมั่นไว้ ซึ่งสร้างความไม่พอใจรัฐบาล เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง หลังศรีลังกาเผชิญวิกฤตรอบด้าน รัฐสภาศรีลังกามีมติเลือก รานิล วิกรมสิงเห นายกรัฐมนตรี และรักษาการประธานาธิบดีศรีลังกา ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนใหม่ ด้วยเสียงสนับสนุน ๑๓๔ จาก ๒๒๓ คะแนนเสียง คิดเป็น ๖๑.๑๙% ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาศรีลังกาทั้งหมด^{๙๑}

^{๙๐} The Intelligence. ศรีลังกา จาก “ดาวรุ่ง” กลายเป็น “ดาวร่วง”. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://intsharing.co/archives/15471>

^{๙๑} BBC. ศรีลังกา : ประท้วงใหญ่ไม่พอใจรัฐบาลเครือญาติบริหารงานจนเกิดวิกฤต. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/international-60984702>

^{๙๒} ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. ประธานาธิบดีศรีลังกา ลี้ภัยทางการเมืองไปมัลดีฟส์ ไม่กี่ชั่วโมงก่อนกำหนดการลาออกตามที่ให้คำมั่นไว้. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://thestandard.co/president-of-sri-lanka-takes-political-asylum-to-maldives/>

ล่าสุดธนาคารโลกออกมาเปิดเผยว่าจะไม่ปล่อยเงินกู้ก้อนใหม่ให้กับ ศรีลังกา ซึ่งกำลังต่อสู้กับวิกฤตเศรษฐกิจครั้งเลวร้ายที่สุดในรอบหลายทศวรรษ จนกว่าจะมีกรอบนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่เพียงพอ โดยธนาคารโลกระบุเพิ่มเติมว่าศรีลังกาจำเป็นต้องนำการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่เน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและจัดการกับต้นเหตุของวิกฤต จนนำไปสู่การขาดแคลนอาหาร เชื้อเพลิง และยารักษาโรค เป้าหมายดังกล่าวนั้นก็เพื่อให้แน่ใจว่าการฟื้นตัวและการพัฒนาในอนาคตของศรีลังกาจะมีความยืดหยุ่นและครอบคลุม อย่างไรก็ตามเพื่อช่วยบรรเทาให้ปัญหาการขาดแคลนสิ่งของจำเป็นอย่างรุนแรงลดลง ธนาคารโลกจะมีการเบิกจ่ายเงินช่วยเหลือ ซึ่งได้ใช้ไปแล้วประมาณ ๑๖๐ ล้านดอลลาร์เพื่อตอบสนองความต้องการเร่งด่วน^{๔๖}

^{๔๖} ถนัดกิจ จันภิเสน.ธนาคารโลกปฏิเสธปล่อยกู้ให้ ศรีลังกา ย้ำต้องปฏิรูปที่เน้นการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจและจัดการต้นเหตุของวิกฤตครั้งเลวร้ายในรอบหลายทศวรรษ. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://thestandard.co/world-bank-refuses-to-lend-to-sri-lanka/>

ส่วนที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ บทสรุป

๔.๑.๑ การแข่งขันของชาติมหาอำนาจ แบ่งเป็น ๓ ประเด็นย่อย ดังนี้

(๑) การแข่งขันทางภูมิยุทธศาสตร์ (Geostrategic)

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่าทั้งสองประเทศยังคงแข่งขันและคานอำนาจกันผ่านสองยุทธศาสตร์ ซึ่งสหรัฐยังคงเดินหน้าขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจเพื่อปิดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน และแสวงหาพันธมิตรในการปิดล้อมจำกัดเขตการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน ทั้งความพยายามกระชับความสัมพันธ์กับชาติพันธมิตรมากขึ้น อาทิ การกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรหลักอย่างออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ และไทย รวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนในภูมิภาค เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ใต้หวัน เป็นต้น นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังสนับสนุนการมีบทบาทนำเป็นมหาอำนาจของประเทศในภูมิภาคอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจยังคงได้รับความสนใจไม่น้อยสำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนเนื่องจากยังขาดความชัดเจนและรายละเอียดในแง่ของวัตถุประสงค์^{๔๓}

ส่วนทางฝั่งของประเทศจีนก็ได้เดินหน้ากระชับความสัมพันธ์ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือกับทั่วทุกภูมิภาคทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง ทั้งในกลุ่มประเทศหมู่เกาะแปซิฟิก เอเชียใต้ แอฟริกาและรัสเซีย โดยจีนได้ดำเนินกิจกรรม

^{๔๓} สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี. 'กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก' คืออะไร ทำไมแผนการใหม่ของสหรัฐฯ จึงถูกเมิน. เข้าถึงเมื่อ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://plus.thairath.co.th/topic/spark/101538>

ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ การฟื้นฟู เศรษฐกิจหลังวิกฤติ COVID-19 การเกษตร และภัยพิบัติทางธรรมชาติตามแนวทาง ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative-BRI) ซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับทางการเงินในการแก้ไขปัญหาอย่าง เช่น ขบวนการแบ่งแยกดินแดน การก่อการร้าย การลักลอบขนยาเสพติด และการแก้ไขข้อพิพาทตามแนวชายแดน รวมถึงการช่วยในการคานอำนาจกับ สหรัฐฯ ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์เหล่านี้ทำให้สหรัฐฯ และประเทศพันธมิตรเกิดความกังวลถึงการขยายอิทธิพลของจีน ส่งผลให้สหรัฐฯ และพันธมิตรได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์และความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น อาทิ QUAD และ AUKUS เพื่อสกัดกั้น การขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของประเทศ มหาอำนาจทั้ง ๒ ประเทศอย่างต่อเนื่องและแนวโน้มว่าการแข่งขันดังกล่าวที่จะเพิ่มขึ้นในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า การทหาร อวกาศ เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศที่จีนได้ให้การสนับสนุนและลงทุนผ่านโครงการ BRI นั้นต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ภายในประเทศ ทั้งศรีลังกา ปากีสถาน เมียนมา รวมไปถึงรัสเซีย แต่จีนก็ยังเดินหน้าลงทุนกับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศกำลัง พัฒนา รวมไปถึงประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิก ทั้งการพัฒนาสาธารณูปโภค การให้เงินเปล่า หรือการปล่อยเงินกู้เพื่อการลงทุน^{๔๔} ซึ่งการกระทำดังกล่าวของจีนอาจถูกมอง ได้ว่าเป็นการเลือกประเทศเพื่อวางกบดักหนีสินหรือไม่ เพราะกลุ่มประเทศในหมู่ เกาะแปซิฟิกมีทรัพยากรหลายชนิดที่มีความสมบูรณ์อย่างมากซึ่งอาจเป็นที่ต้องการ ของจีน

ดังนั้นการแข่งขันของสองมหาอำนาจยังคงเป็นเรื่องที่น่าติดตาม อย่างต่อเนื่องของทิศทางและแนวโน้มของการแข่งขัน ซึ่งมีตัวแปรที่เริ่มเข้ามามี บทบาทที่อาจทำให้ความแข่งขันเข้มข้นมากขึ้น อาทิ สถานการณ์ความขัดแย้งของ รัสเซีย-ยูเครน และความสัมพันธ์ระหว่างจีน-ไต้หวัน เป็นต้น

^{๔๔} PPTV.Online.ความพยายามของจีนในการขยายอิทธิพลหมู่เกาะแปซิฟิก.เข้าถึงเมื่อ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕,แหล่งที่มา <https://www.pptvhd36.com/news/>

(๒) การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics)

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าการเมืองในเมียนมา ยังคงมีความคุกรุ่น และอาจทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะยังไม่เกิดความสงบได้ในเร็ววัน สืบเนื่องจากคำสั่งการขยายเวลาภาวะฉุกเฉินของพลเอกอาวุโสมิน อ่อง ลาย ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและหัวหน้ารัฐบาลทหารเมียนมา และการออกคำสั่งประหารชีวิตนักเคลื่อนไหวทางการเมืองไป ๔ คน โดยรัฐบาลทหารเมียนมา โดยการกระทำดังกล่าวสร้างความไม่พอใจอย่างยิ่งต่อประชาชนชาวเมียนมา ซึ่งนานาชาติเองก็ได้ประณามการกระทำดังกล่าวแล้ว อย่างไรก็ตามรัฐบาลเองก็รู้อยู่แล้วว่าการกระทำดังกล่าวจะต้องตามมาด้วยเสียงวิจารณ์ แต่รัฐบาลยังคงดำเนินการ ซึ่งอาจจะมองได้ว่าในอนาคตรัฐบาลอาจจะมีคำสั่งอย่างอื่นที่มีความรุนแรงมากขึ้นโดยไม่สนใจเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของนานาชาติ

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเมียนมา ณ ขณะนี้มีความรุนแรงมากขึ้นกว่าช่วงแรกของการรัฐประหาร เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองและความมั่นคงเมียนมายังคงมีความรุนแรงมากขึ้น อาจจะทำให้ความเป็นเอกภาพของอาเซียนถูกทำลาย และกลายเป็นวิกฤตทั้งในทางเศรษฐกิจและมนุษยธรรม

(๓) การแข่งขันทางภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics)

สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ ยังคงมีความยืดเยื้อ และคลุมเครืออย่างต่อเนื่อง ด้วยปัจจัยของสถานการณ์ภายในทั้งสองประเทศ ซึ่งเศรษฐกิจภายในของประเทศจีนนั้นเกิดการชะลอตัวเนื่องจากนโยบายโควิดเป็นศูนย์ มีการล็อกดาวน์ในเมืองสำคัญอย่าง เซี่ยงไฮ้ และปักกิ่ง ซึ่งเป็นผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ หยุดชะงักนานถึงสองเดือน อีกทั้งผลกระทบไม่ได้มีแค่จีน แต่ยังทำให้ขาดแคลนอุปทานในหลายพื้นที่ของโลก รวมไปถึงวิกฤตภาคอสังหาริมทรัพย์ของบริษัทอสังหารายใหญ่อันดับสองของจีน สำหรับสหรัฐฯก็ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจภายในประเทศเช่นกัน สืบเนื่องจากปัญหาเงินเฟ้อภายในของประเทศในรอบ ๔๐ ปี

จึงทำให้สหรัฐอเมริกาที่มีแนวคิดที่อาจจะพิจารณาผ่อนคลายนโยบายการค้าด้านภาษีที่บังคับใช้กับสินค้าที่นำเข้าจากจีน เพื่อเรียกคะแนนก่อนการเลือกตั้งกลางเทอมภายในเดือน พ.ย. ๒๕ รวมถึงจีนกำลังจะมีการประชุมใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์ในช่วงเดือน ต.ค. ๒๕ หรือ พ.ย. ๒๕ หากสองประเทศดำเนินการประกาศทำสงครามการค้าอย่างรุนแรงอาจจะสร้างความเสียหายต่อทั้งสองประเทศเอง^{๔๕} ท่าทีของทั้งสองประเทศจึงต้องระมัดระวังแต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีการตอบโต้กันจากกรณีของการเยือนไต้หวันของเพโลซี ซึ่งเป็นการแสดงความยั่วยุของสหรัฐที่มีต่อหลักการจีนเดียว ซึ่งจีนก็ได้มีการตอบโต้กลับด้วยการซ้อมรบเช่นกัน ความคาดหวังว่ากำแพงภาษีระหว่าง สหรัฐ-จีน (Trade War) ที่ก่อนหน้านี้มีแนวโน้มว่าจะผ่อนคลายน อาจต้องล้มเลิกไป

อย่างไรก็ตามหากปมความขัดแย้งจากการเยือนไต้หวันมีความรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจโลกรวมถึงไทยอาจจะเกิดปัญหายิ่งกว่าช่วงสงครามรัสเซีย-ยูเครน เพราะไต้หวันเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ที่มีส่วนแบ่งตลอดถึง ๖๐ %^{๔๖} ซึ่งผลกระทบทางเศรษฐกิจของโลกจะมากขึ้นเรื่อยๆ ไปด้วยท่าทีของสหรัฐและจีนซึ่งต้องคอยติดตามต่อไปอย่างใกล้ชิด

๔.๑.๒ เทคโนโลยีสร้างความพลิกผัน (Disruptive Technology)

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นของการพัฒนาเทคโนโลยีในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีหลายๆ ประเทศที่พยายามคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อปรับใช้ในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะการป้องกันประเทศ จึงเป็นที่แน่ชัดว่านานาประเทศกำลังตื่นตัวกับการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น

^{๔๕} กรุงเทพธุรกิจ.จับสัญญาณสงครามการค้ารอบใหม่จากปมประธานสภาสหรัฐเยือนไต้หวัน.เข้าถึงเมื่อ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/world/1019612>

^{๔๖} TNN.Online.ความสัมพันธ์ จีน - ไต้หวัน - สหรัฐ มีผลอย่างไรต่อการค้า-การลงทุนโลก.เข้าถึงเมื่อ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕,แหล่งที่มา <https://www.tnnthailand.com/news/tnnexclusive/121217/>

การวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง รวมไปถึงการต่อยอดจากเทคโนโลยีที่เคยคิดค้นไว้ เพื่อนำไปสู่การสร้างเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ระบบปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่กำลังได้รับความสนใจและพัฒนากันอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีที่อุบัติขึ้นใหม่ในตอนนี้จะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศในด้านความมั่นคงในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการป้องกันประเทศที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงให้กับกองทัพ อย่างไรก็ตามสิ่งที่สังเกตเห็นได้อีกประการคือ ในปัจจุบันไม่ได้มีเพียงแค่สหรัฐฯเพียงประเทศเดียวที่เป็นมหาอำนาจสร้างเครื่องมือหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่เป็นยุคที่มีการแผ่ขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจที่เป็นคู่แข่งของสหรัฐฯอย่างจีน และรัสเซีย และรวมถึงชาติมหาอำนาจอันดับรองอย่าง อินเดียและยุโรป

เมื่อการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความต้องการจึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดการแข่งขันในด้านต่าง ๆ ขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งอาจทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งเกิดการแข่งขันในการสะสมอาวุธและขยายพื้นที่ของการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ รวมไปถึงเพิ่มแรงผลักดันในสงครามการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีที่ผลิตออกมาจะยังคงต้องวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความมีเสถียรภาพ ซึ่งในอนาคตจะต้องคอยติดตามทิศทางการพัฒนาและการแข่งขันทางเทคโนโลยี เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

๔.๑.๓ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร (Generation Change) แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

๑) สังคมผู้สูงอายุ (Aged Society)

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสังคมสูงวัยจึงเป็นประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกได้ให้ความสนใจและกำหนดเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่จะต้องดูแล หากพิจารณาเพียงแค่กลุ่มประเทศอาเซียนจะเห็นว่าเป็นภูมิภาคสังคมสูงอายุไปแล้ว โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย หากพิจารณาสถานการณ์ในประเทศไทย จะเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับชาติตะวันตกที่ใช้เวลา ๑๐๐ ปี ในการเปลี่ยนผ่าน แต่ประเทศไทยใช้เวลาเพียงแค่ ๑๗ ปี (พ.ศ.๒๕๔๘-๒๕๖๕)^{๔๗} โดยมีสาเหตุสำคัญที่มาจากอัตราการเกิดที่น้อยลง มีระบบทางการแพทย์ที่สามารถคุมกำเนิดได้และประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้หลักฐานที่แสดงถึงจำนวนของประชากรที่เกิดในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๖๔ นั้นดิ่งลงอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่มีประชากรเกิดเพียง ๕๔๔,๕๗๐ คนเท่านั้น^{๔๘} ผลกระทบจะเกิดขึ้นตามมาจากสถานการณ์ของผู้สูงอายุ คือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างขึ้นมาเพื่อประชากรวัยอื่น ๆ อาจจะต้องถูกยุบไป เช่น สถานศึกษา หรือภาคอุตสาหกรรม และเมื่ออัตราการเกิดน้อยประชากรในอนาคตจะเริ่มสร้างครอบครัวแบบใหม่ที่เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นลักษณะการใช้ชีวิตที่ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ในโลกชีวิตจริงแต่มีปฏิสัมพันธ์ในโลกเสมือนแทน ซึ่งผลกระทบที่กล่าวมาคือสภาพสังคมในปัจจุบันที่กำลังเริ่มก่อตัวให้เห็นภาพอย่างชัดเจนและจะมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต และผลกระทบต่อประเทศ คือ โครงสร้างประชากรมีปัญหา การขาดทรัพยากรแรงงาน ระบบการพัฒนาประเทศอาจเกิดปัญหา ทั้งมิติเศรษฐกิจหรือสังคม

ดังนั้น สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นโจทย์ที่สร้างความท้าทายต่อประเทศ เพราะวัยสูงอายุคือวัยที่ต้องได้รับการพิทักษ์มากกว่าการถูกพิงพา ซึ่งประเทศไทยจะต้องเตรียมรับมือต่อสถานการณ์ที่กำลังจะเกิด อย่างไรก็ตามจากหลักฐานที่กล่าวว่า ในปีพ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นช่วงปีที่มีเด็กเกิดใหม่ มากที่สุดนับล้านคน^{๔๙} ก็เท่ากับว่า ในปีหน้า พ.ศ.๒๕๖๖ ประเทศไทยจะมีการปรับโครงสร้างครั้งใหญ่กับจำนวนประชากรสูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมาก

^{๔๗} Workpoint Today. นักวิชาการเตือนปี 65 ไทยเตรียมพบสิ้นปีสังคมสูงอายุ พร้อมแนะรัฐและประชาชนเร่งปรับตัว. เข้าถึงเมื่อ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://workpointtoday.com/thai-aging-society-65/>

^{๔๘} The Active Thai PBS. ความจริงของเด็กเกิดใหม่ สะท้อน “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เข้าถึงเมื่อ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://theactive.net/data/aged-society/>

๒) ช่องว่างระหว่างช่วงวัย (Generation Gap)

จากสถานการณ์ช่องว่างระหว่างวัยที่เกิดขึ้นนั้นพบว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานาน เกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัย ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งขึ้นในทุกสังคม ตั้งแต่ครอบครัว ที่ทำงาน รวมไปถึงการดำเนินชีวิต ซึ่งหากมองจะเป็นเรื่องปกติ เป็นธรรมดาที่คนเราอยู่ร่วมกัน อาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ แต่หากความขัดแย้งลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่ นำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างยากลำบากในสังคมที่มีอคติและความคิดเห็นที่แตกต่างกัน^{๔๔} ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัย คือการเติบโตมาในสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม หรือเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อความคิดและการกระทำซึ่งยากที่จะปรับเปลี่ยน ซึ่งบริบทในสังคมไทยปัญหาช่องว่างระหว่างวัยได้นำมาสู่ความคิดเห็นที่เห็นต่าง โดยเฉพาะในด้านการเมือง ที่เกิดการชุมนุมโดยโครงสร้างการชุมนุมคือเยาวชนคนรุ่นใหม่ ซึ่งอายุค่อนข้างน้อย และมีแนวความคิดที่สวนทางกับคนรุ่นที่โตกว่า โดยตัวแปรสำคัญที่เข้ามาเป็นสื่อกลางระหว่างวัยคือรูปแบบของการสื่อสาร ซึ่งมีความเป็น Disruptive World มีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามา สื่อสารได้ง่ายและรวดเร็ว และสถานที่ที่เกิดช่องว่างระหว่างวัยอย่างชัดเจนได้แก่ บ้าน โรงเรียน และที่ทำงาน เมื่อมีการรวมตัวกันของคนทุกช่วงวัยจึงนำมาสู่การมีความคิดเห็นที่เห็นต่าง และอาจเกิดความขัดแย้งกันได้ แม้ว่าอาจจะมองดูเหมือนเป็นเรื่องเล็กแต่ที่ผ่านปัญหาดังกล่าวได้นำมาสู่ปัญหาทางสังคมขนาดใหญ่ ดังนั้นประเทศไทยควรติดตามกระแสแนวความคิดของคนรุ่นใหม่ และลดช่องว่างระหว่างวัยเพื่อสร้างความใกล้ชิดและสร้างสังคมที่อบอุ่นได้ในอนาคต

^{๔๔} Mofemmidlife.ช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) กำแพงแห่งความรักความเข้าใจ.เข้าถึงเมื่อ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <http://www.modernmidlife.net/?p=1295>

๔.๑.๔ ลิงแวดล้อม แบ่งเป็น ๒ ประเด็นย่อย ดังนี้

๑) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change)

จากสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน การดำรงชีวิต เศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย และอาหาร แต่สิ่งสำคัญที่เป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ ทั้งน้ำท่วม ลมพายุ ปัญหาหมอกควัน ล้วนแล้วเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์เพราะได้ส่งกระทบทำให้ชั้นบรรยากาศ มหาสมุทร และพื้นโลกร้อนขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใช้เวลาสะสมมาเนิ่นนาน หากจะเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นในเร็ววันจึงเป็นเรื่องที่ยากที่จะทำให้ธรรมชาติที่ถูกทำลายไปกลับมาคืนสภาพเดิม มนุษย์จึงจะต้องยอมรับและหาแนวทางป้องกัน รวมไปถึงฟื้นฟูธรรมชาติไปพร้อมๆ กัน ปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศได้ตื่นตัวและตั้งรับกับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแล้วและกำลังจะขึ้นในอนาคต ซึ่งจะเห็นได้จากความร่วมมือในการประชุม สมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ จากรายงานของ The Global Risks Report 2022 ของ World Economic Forum ที่กล่าวถึงความเสี่ยงที่เลวร้ายที่สุดที่โลกกำลังเผชิญในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า โดย ๕ อันดับแรกได้แก่ (๑) ความล้มเหลวของการดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate action failure) (๒) สภาพอากาศสุดขีด (Extreme weather) (๓) การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity loss) (๔) การพังทลายของการทำงานร่วมกันทางสังคม (Social cohesion erosion) และ (๕) วิกฤตการณ์การดำรงชีวิต (Livelihood crises)^{๕๐} ความไม่แน่นอนดังกล่าว

^{๕๐} Global risks report 2022. Accessed August 28, 2022. Available from <https://www.marshmcclennan.com/content/dam/mmc-web/insights/publications/2022/global-risks-report-2022/global-risks-report-2022.pdf>

ย่อมส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้ประเทศมีต้นทุนในการบริหารจัดการหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรมีการเตรียมการเพื่อรองรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน

๒) กระแสใส่ใจสิ่งแวดล้อม (Green Concern)

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้ทุกประเทศต้องเผชิญกับปัญหาจึงทำให้เทรนทั่วโลกเริ่มหันมาสร้างกระแสสนใจสิ่งแวดล้อมและกลายเป็นกระแสหลักของโลก สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือการปรับตัวของมนุษย์ โดยมีตัวแปรที่สำคัญคือการกำเนิดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามาช่วยให้การปรับตัวของมนุษย์นั้นไม่ใช่เรื่องยาก และดึงดูดความสนใจให้กระแสใส่ใจสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน ในอนาคตอาจจะเกิดการกดดันหรือผลักดันแก่ภาคอุตสาหกรรมในการปรับตัวและปรับเปลี่ยนสินค้าและบริการมากขึ้น และกระแสดังกล่าวนี้จะถูกปรับให้กลายเป็นเครื่องมือในใช้ประณามคนที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่ปฏิบัติตาม ในหลายประเทศไม่ได้แค่ปรับตัวแค่ภาคอุตสาหกรรมและการบริโภคเท่านั้น แต่ยังปรับตัวให้การอยู่อาศัยในอนาคตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเพื่อความอยู่รอดกับภัยธรรมชาติที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อีกไม่นานโมเดลในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จะเพิ่มมากยิ่งขึ้น สำหรับในบริบทประเทศไทยจุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวครั้งใหญ่คือการเลิกใช้ถุงพลาสติกจากร้านสะดวกซื้อหรือซูเปอร์มาร์เก็ต ซึ่งในอนาคตประเทศอาจจะก้าวสู่กระแสการใส่ใจสิ่งแวดล้อมแบบใหม่ที่ทำให้นานาประเทศให้การยอมรับมากยิ่งขึ้น

๔.๑.๕ สงครามรัสเซีย-ยูเครน

สถานการณ์สงครามรัสเซีย-ยูเครนที่เกิดขึ้นมานานมีแนวโน้มว่าจะยังไม่มีท่าทีที่จะสิ้นสุดได้ในเร็ววัน และคาดเดาทิศทางในอนาคตได้ยากกว่าผู้นำทั้งสองประเทศจะตัดสินใจอย่างไร แต่สิ่งที่คาดเดาและแสดงให้เห็นชัดเจนเลยคือ

ผลกระทบจากสงครามในครั้งนี้ ซึ่งรัสเซียเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ ๑๒ ของโลก คิดเป็นสัดส่วนราว ๑.๗๕% ของเศรษฐกิจโลก และมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่กว่าไทยราว ๓ เท่า รัสเซียจึงเป็นผู้ส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์ที่สำคัญที่นอกจากเป็นผู้ส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติรายใหญ่ของโลกแล้ว รัสเซียยังส่งออกไททานเนียมซึ่งใช้ในอุตสาหกรรมผลิตเครื่องบินมากเป็นอันดับสองของโลก ส่งออกนิกเกิลซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการผลิตแบตเตอรี่สำหรับรถยนต์ไฟฟ้าราว ๗% ของอุปทานโลก ส่งออกพอลิเอทิลีนซึ่งเป็นส่วนประกอบในการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ราว ๒๕-๓๐% ของอุปทานโลก และเป็นผู้ส่งออกทองแดง อลูมิเนียม ผลิตภัณฑ์ไม้รายใหญ่ของโลก ที่แม้ว่าขนาดเศรษฐกิจของรัสเซียจะไม่ได้มีขนาดใหญ่มาก แต่เป็นสินค้าส่งออกที่มีความสำคัญต่อห่วงโซ่อุปทาน^{๕๒} ดังนั้น การคว่ำบาตรรัสเซียจะส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตอย่างมีนัยสำคัญ และอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศในยุโรปซึ่งนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียเป็นหลัก โดยเยอรมนีนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติราว ๓๘% จากรัสเซีย โดยที่การผลิตไฟฟ้าในเยอรมนีราว ๒๐% ใช้พลังงานจากก๊าซธรรมชาติ ดังนั้น หลายประเทศในยุโรปจึงกังวลที่จะคว่ำบาตรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากรัสเซีย เนื่องจากการหาแหล่งพลังงานจากผู้ค้ารายใหม่ไม่ใช่เรื่องง่าย

สำหรับประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบอยู่บ้าง โดยทางตรงของไทยคือ ในแง่ของราคาน้ำมันที่แพงขึ้นมาก แต่ขณะที่ส่วนอื่นๆ ยังไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ส่วนผลกระทบในทางอ้อมของไทย คือ ผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะจากปัญหาเงินเฟ้อและปัญหาในห่วงโซ่อุปทานซึ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้นจากมาตรการคว่ำบาตรรัสเซีย

^{๕๒} Krungsri.ผลกระทบจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน. เข้าถึงเมื่อ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา https://www.krungsriasset.com/TH/Plan-your-investment/Learn-about-Investment/impact_Russia-Ukraine_war.aspx

๔.๑.๖ ความสัมพันธ์เงิน-ไต้หวัน

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้สร้างความตึงเครียดให้กับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอย่างมาก ซึ่งอาจนำไปสู่การแบ่งขั้วอำนาจอย่างชัดเจน และประเทศอื่นๆ ทิศทางที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตจากสถานการณ์เงิน-ไต้หวัน อาจวิเคราะห์ได้ดังนี้^{๕๓}

๑) อาจมีการล้อมรอบบริเวณไต้หวันนานถึง ๑-๒ ปี หรืออาจจะน้อยกว่านั้น แต่อาจจะไม่มีการการเผชิญหน้าทางทหารโดยตรงระหว่างจีนกับไต้หวัน หรือระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา จะทำให้เกิดการหยุดชะงักเป็นระยะๆ ในการขนส่งสินค้าผ่านช่องแคบไต้หวันและการขนส่งทางอากาศในบริเวณใกล้เคียง สถานการณ์นี้จะคล้ายกับวิกฤติช่องแคบไต้หวันครั้งที่ ๓ (ปี ๑๙๙๕-๑๙๙๖) ซึ่งถ้าสถานการณ์เป็นไปตามที่คาดการณ์ก็ยังมีความเสี่ยงน้อยที่ยุโรปจะคว่ำบาตรเงินต้นทุนที่จะเกิดกับเศรษฐกิจโลกในกรณีนี้ คือ การหยุดชะงักในห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกเพิ่มเติมจากที่ชะงักจากโควิด-๑๙ อยู่แล้ว, มีความเสี่ยงที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันไปสู่การเผชิญหน้าที่อันตรายยิ่งขึ้น และเกิดความแตกแยกอย่างรวดเร็วระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา ตลาดเงินตลาดทุนจะเผชิญกับความผันผวน จากการรับรู้ความเสี่ยงที่การเผชิญหน้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนที่เพิ่มระดับความเสี่ยงขึ้น

๒) จีนจงใจผลักดันให้กักกันหรือปิดล้อมไต้หวัน ซึ่งจีนจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าใครเข้าไปในพื้นที่รอบไต้หวันได้บ้าง กระแสการค้าส่วนใหญ่ในช่องแคบไต้หวันจะต้องได้รับอนุญาตจากจีนก่อน ไต้หวันจะมีแรงจูงใจอย่างมากที่จะทำหายเงินเนื่องจากกองกำลังของไต้หวันอาจตัดสินใจว่าพวกเขาไม่มีอะไรจะเสีย แล้วสหรัฐฯ และพันธมิตรจะตอบโต้จีนโดยการคว่ำบาตรหรือปฏิบัติการทางทหารในสถานการณ์ตามสมมติฐานนี้ จะเกิดการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกอย่าง

^{๕๓} รุ่งนภา พิมมะศรี. ความตึงเครียดจีน vs ไต้หวัน-สหรัฐฯ สู่อุบัติเหตุทางเศรษฐกิจกับ ‘สงครามชิป’ ที่จะดุเดือดยิ่งขึ้น. เข้าถึงเมื่อ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://plus.thairath.co.th/topic/money/101929>

มีนัยสำคัญมากกว่าสถานการณ์ของการฝึกซ้อมทางทหารที่ยืดเยื้อ และจะเกิดความแตกแยกอย่างรุนแรงระหว่างสหรัฐฯ กับจีน

๓) เกิดสงคราม (hot war) ระหว่างสหรัฐฯ กับจีนขึ้นอย่างรวดเร็ว ในบริเวณช่องแคบไต้หวัน โดยจีนพยายามเข้าควบคุมไต้หวันโดยสมบูรณ์ด้วยวิธีการทางทหาร ถ้าเกิดสถานการณ์นี้จะส่งผลกระทบต่ออย่างหนักและกว้างขวางไปทั่วทั้งระบบเศรษฐกิจของโลก เนื่องจากมีแนวโน้มว่าจะนำไปสู่การแยกตัวของห่วงโซ่อุปทานทั่วโลกโดยสิ้นเชิง และการล่มสลายของกรอบการค้ากับดูแลพหุภาคีต่างๆ

๔.๑.๗ วิกฤตเศรษฐกิจในศรีลังกา

ประเทศศรีลังกาเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจรุนแรงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน สถานการณ์ดังกล่าวจุดชนวนให้เกิดการประท้วงครั้งใหญ่ และทำให้ประธานาธิบดีต้องลาออกหลังจากหลบหนีออกนอกประเทศไป วิกฤตดังกล่าวเริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-๑๙ แต่การล็อกดาวน์ยิ่งซ้ำเติมให้สถานการณ์ยากลำบากขึ้น และส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจนอกระบบทุนสำรองเงินตราต่างประเทศของประเทศลดลง ๗๐% อย่างไรก็ตามจากวิกฤตที่เกิดขึ้นศรีลังการั้งนี้ได้นำมาการเข้ามาขยายอิทธิพลของมหาอำนาจในพื้นที่มหาสมุทรอินเดีย อย่างประเทศอินเดีย ที่เข้ามาให้การช่วยเหลือทางการเงินศรีลังกาอย่างมากภาพลักษณ์ของอินเดียที่มีต่อศรีลังกาเริ่มเปลี่ยนไป และอินเดียได้กลับมามีอิทธิพลกับประเทศเพื่อนบ้านอีกครั้ง และสำหรับสถานการณ์ภายในของประเทศศรีลังกาจึงเป็นเรื่องที่น่าติดตามอย่างต่อเนื่อง หลังจากที่นาบราชศึกษาลาออกจากรักษาตำแหน่งประธานาธิบดีแล้วนั้น ศรีลังกาจะสามารถแก้ไขปัญหามหาวิกฤตที่ยังรากลึกได้หรือไม่ และนายรานิล วิกรมสิงเห ที่ได้ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีนั้น จะสามารถแก้ไขปัญหามหาวิกฤตตามที่ประชาชนต้องการได้หรือไม่ หรือสถานการณ์ในศรีลังกาจะแยลงมากขึ้น รวมไปถึงจะมีประเทศมหาอำนาจไหนที่จะเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือให้ปัญหาในศรีลังกาหายไปหรือไม่จึงเป็นเรื่องที่ควรติดตามต่อไป

อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับศรีลังกานับว่าเป็นกรณีตัวอย่างของหลาย ๆ ประเทศในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้ เพราะศรีลังกามีภาระหนี้สินเป็นจำนวนมากจากการพึ่งพาเงินกู้จากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศจีนเพื่อนำมาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งไม่ได้มีผลกำไรตอบแทนที่อกเงย รวมไปถึงการตัดสินใจปฏิวัติด้านการเกษตรของประเทศโดยปราศจากสารเคมี ให้เป็นเกษตรอินทรีย์ เกษตรออร์แกนิก ๑๐๐% ซึ่งผลสุดท้ายกลับกลายเป็นสร้างผลกระทบต่อการส่งออกและรายได้ของประเทศ ทำให้ประเทศขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ บทเรียนของศรีลังกาสะท้อนมุมมองได้ทั้งทางการเมืองและทางวิชาการได้อย่างดี เพื่อเป็นตัวอย่างให้ประเทศที่กำลังพัฒนาเรียนรู้

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

๑. ประเทศไทยและอาเซียนควรวางตัวและดำเนินความสัมพันธ์อย่างระมัดระวังและสร้างความสมดุลในความสัมพันธ์กับชาติมหาอำนาจเพื่อลดแรงกดดันจากความขัดแย้ง เนื่องจากในทางภูมิศาสตร์ตั้งอยู่บนจุดศูนย์กลางของการแข่งขันของชาติมหาอำนาจ

๒. ประเทศไทยควรติดตามสถานการณ์ระหว่างสหรัฐฯ-จีน อย่างใกล้ชิด เนื่องจากทั้งสองประเทศมีส่วนการค้ำรวมกันถึง ๑ ใน ๓ ของประเทศคู่ค้าทั้งหมดของไทย และแสวงโอกาสในการช่วงชิงผลประโยชน์จากการดึงดูดนักลงทุนทางยุโรปเข้ามาในไทย หากเกิดปัญหาสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ-จีน

๓. ประเทศไทยควรกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการวางบทบาทที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน และความตึงเครียดระหว่างจีน-ไต้หวัน

๔. ประเทศไทยควรส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมากยิ่งขึ้นและเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม โดยการร่วมมือระหว่างกองทัพกับหน่วยงานวิจัยของภาครัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศของไทย รวมทั้งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้านความมั่นคงให้กับประเทศอีกด้วย

๕. ประเทศไทยควรบูรณาการหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและประชาชน เพื่อร่วมมือแก้ไขปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมให้ไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีที่สนองต่อนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอนและการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น เทคโนโลยีเพิ่มพลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy: RE) และเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle: EV) เป็นต้น เนื่องจากกระแสการใส่ใจสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ

๖. ประเทศไทยควรจะสนับสนุนและให้การช่วยเหลือผู้อพยพจากภัยธรรมชาติและภัยความขัดแย้งภายในประเทศโดยเฉพาะด้านมนุษยธรรม หากมีการอพยพของผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดน ทั้งนี้ควรประสานความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อให้นานาชาติยอมรับ แต่อย่างไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงการส่งกลับหลังจากสถานการณ์ในประเทศนั้นกลับคืนปกติ

๗. ประเทศไทยควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนพื้นที่แสดงความคิดเห็นและกิจกรรมที่สามารถกระชับความสัมพันธ์ของกลุ่มประชาชนต่างๆ โดยไม่จำกัดเพศและวัย เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุขและลดปัญหาช่องว่างระหว่างวัย รวมทั้งลดปัญหาความคิดเห็นที่แตกต่างอีกด้วย

ກາລຟນວກ

ภาพประกอบการประชุม
การประชุมเชิงปฏิบัติการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๕
เรื่อง “Thailand Strategic Security Review 2021-2024

ประธานการประชุม

พลเอก ศิราวุฒิ วงศ์ขันธ์ ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

วิทยากร

๑. คุณวรวรรณ พลิกามิน ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
(นักวิเคราะห์นโยบาย และแผนทรงคุณวุฒิ)
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ
๒. ดร.จิรวัดน์ ตั้งปณิธานนท์ ผู้ร่วมก่อตั้ง และประธานกรรมการบริหาร
เทคโนโลยีควอนตัมฟาวเดชั่น (ประเทศไทย)
๓. ดร. กิริฎา เกาพิจิตร ผู้อำนวยการโครงการ TDR I Economic Intelligence
Service (EIS) และกรรมการอิสระของธนาคาร
อาคารสงเคราะห์
๔. ผศ.ดร.สุรัตน์ บัวเลิศ คณบดีคณะสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
ดร.ศุภภาค ปรีชารัชช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และรองผู้อำนวยการ
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณานุกรม

- ABC News. (2022). **Satellite data shows Antarctic sea ice is at it's lowest July level since monitoring began.** Accessed August 20,2022. Available from <https://www.abc.net.au/news/2022-08-10/lowest-july-antarctic-sea-ice-on-record/101317492>
- Albin Joseph. (2022). **Lessons learned from the Sri Lankan economic crisis.** Accessed August 24,2022. Available from <https://www.thegulfindians.com/lessons-learned-from-the-sri-lankan-economic-crisis/>
- BBC. (๒๕๖๕). **รัฐประหารเมียนมา : กองทัพยึดเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปอีก 6 เดือน อ้างเหตุวุ่นวายในประเทศ. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.** แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/international-62378654>
- BBC. (๒๕๖๕). **รัฐประหารเมียนมา : นานาชาติประณามเมียนมากรณีสังหารนักเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕** แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/thailand-62301610>
- BBC. (๒๕๖๕). **ศรีลังกา : ประท้วงใหญ่ไม่พอใจรัฐบาลเครือญาติบริหารงานจนเกิดวิกฤต.เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕,แหล่งที่มา <https://www.bbc.com/thai/international-60984702>**
- Bloomberg. (2022). **Worst Seoul Storm in 80 Years Kills Eight, Floods Capital.** Accessed August 20,2022. Available from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-08-09/worst-seoul-storm-in-80-years-kills-seven-floods-capital>

Gigolo. (๒๕๖๕). จีนเปิดตัวเทคโนโลยี “เรือไร้คนขับ” เพื่อใช้ในการสำรวจ แม้ว่าหลายชาติจะไม่เชื่อก็ตาม. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.marketingoops.com/tech-2/china-launched-first-ai-operated-an-unmanned-carrier-ship/>

Krungsri. (๒๕๖๕). ผลกระทบจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน. เข้าถึงเมื่อ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา https://www.krungsriasset.com/TH/Plan-your-investment/Learn-about-Investment/impact_Russia-Ukraine_war.aspx

live-platforms. (๒๕๖๕). Green Business เทรนด์โลกมาแรง ปี 2022. เข้าถึงเมื่อ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.live-platforms.com/education/article/8196>

Mofernmidlife. (๒๕๖๒). ช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) กำแพงแห่งความรักความเข้าใจ. เข้าถึงเมื่อ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <http://www.modernmidlife.net/?p=1295>

Muzika. (๒๕๖๕). เพลิดเพลิน THE LINE เมืองกำแพงแห่งอนาคตของ ซาอุดีอาระเบีย ขับเคลื่อนโดย AI เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. เข้าถึงเมื่อ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://travel.trueid.net/detail/XY8M3rVz7XIE>

Piphat P. (๒๕๖๕). Meta ไม่ใช่คนแรก กองทัพสหรัฐอินหนึ่ง สร้าง metaverse สำเร็จแล้ว. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.techhub.in.th/us-army-build-metaverse-sinc-2017/>

PPTV.online. (๒๕๖๕). ครบรอบ 6 เดือนสงครามรัสเซีย-ยูเครน คาดเดาไม่ได้ลงเอยอย่างไร. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%>

B2%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9
%80%E0%B8%97%E0%B8%A8/179140

PPTV.Online. (๒๕๖๕). ความพยายามของจีนในการขยายอิทธิพลหมู่เกาะ
แปซิฟิก.เข้าถึงเมื่อ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕,แหล่งที่มา <https://www.pptvhd36.com/news/>

R Ramakumar. (2022) Sri Lankans seem to think their economic
crisis was caused by China’s ‘debt-trap diplomacy’. Accessed
August 24,2022. Available from <https://www.channelnewsasia.com/commentary/sri-lanka-economic-crisis-china-debt-trap-2626976>

Thansettakij. (๒๕๖๕). น้ำท่วมใหญ่ถล่มปาเกี๋ กลิ่นพิษชีวิต วอนนานาชาติเร่ง
ช่วยเหลือ.เข้าถึงเมื่อ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕,แหล่งที่มา <https://www.thansettakij.com/world/538260>

The Active Thai PBS. (๒๕๖๕). ความจริงของเด็กเกิดใหม่ สะเทือน “สังคมสูง
วัยอย่างสมบูรณ์” เข้าถึงเมื่อ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://theactive.net/data/aged-society/>

The Intelligence. (๒๕๖๕). ศรีลังกา จาก “ดาวรุ่ง” กลายเป็น “ดาวร่วง”.
เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕,แหล่งที่มา <https://intsharing.co/archives/15471>

The intelligence. (๒๕๖๕). อินเดียวิจัยนำเทคโนโลยีควอนตัมและปัญญา
ประดิษฐ์มาปรับใช้ภายในกองทัพ. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕,
แหล่งที่มา <https://intsharing.co/archives/12154>

- The intelligence. (๒๕๖๕). นักวิทยาศาสตร์จีนพัฒนาเทคโนโลยีควอนตัมแบบใหม่. เข้าถึงเมื่อ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://intsharing.co/archives/17643>
- The Matter. (๒๕๖๕). สรุปรายการคว่ำบาตรเศรษฐกิจรัสเซียหวังส่งแรงกดดันถึงปูติน. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://thematter.co/brief/169263/169263>
- The Matter. (๒๕๖๕). ครบ ๑ ปี รัฐประหารเมียนมา เกิดเหตุการณ์สำคัญอะไรขึ้นบ้างหลังกองทัพยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือน, สืบค้นเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://thematter.co/social/politics/what-happen-in-myanmar-one-year-myanmar-coup/166691>
- The101world. (๒๕๖๕). จากมหาวิทยาลัยอินโด-แปซิฟิก สู่กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก และสิ่งที่อาเซียนต้องเข้าใจ. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://today.line.me/th/v2/article/zNqEqxJ>
- The standard. (๒๕๖๕). อาเซียนขู่ทบทวนแผนสันติภาพ หากรัฐบาลทหารเมียนมาประหารนักโทษเพิ่ม. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://thestandard.co/asean-questioned-myanmar-on-peace-plan/>
- TNN ช่อง16. (๒๕๖๕). จีนพัฒนา “ฝูงโดรนจิ๋ว” บินในป่าเหมือนฝูงนกได้ !!.. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://news.trueid.net/detail/qV48aB0kWgJV>
- TNN.Online. (๒๕๖๕). เครื่องบินรบยุคที่ 6 ของสหรัฐฯ เริ่มเป็นรูปร่าง ราคาจะแพงมากกว่า F-22 Raptor . เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://www.tnnthailand.com/news/tech/112838/>

TNN.Online. (๒๕๖๕). จีนพัฒนาระบบ AI ที่รู้วิธีการ “หลอกล่อ” คู่ต่อสู้ในการ
จำลองการรบในอวกาศได้ในที่สุด. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่ง
ที่มา <https://www.tnnthailand.com/news/tech/116803/>

TNN.Online. (๒๕๖๕). เกาหลีใต้เตรียมสร้าง “เมืองลอยน้ำ” แห่งแรกของโลก
ในโครงการ OCEANIX Busan. เข้าถึงเมื่อ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่ง
ที่มา <https://www.tnnthailand.com/news/tech/112445/>

TNN.Online. (๒๕๖๕). ความสัมพันธ์ จีน - ใต้หวัน - สหรัฐ มีผลอย่างไรต่อการ
ค้า-การลงทุนโลก. เข้าถึงเมื่อ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา [https://
www.tnnthailand.com/news/tnnexclusive/121217/](https://www.tnnthailand.com/news/tnnexclusive/121217/)

Tnpoem. (๒๕๖๕). Aging Society ตลาดผู้สูงอายุยุคใหม่ โอกาสธุรกิจที่มีมูลค่า
เพิ่มในอนาคต. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา [https://
www.tnpoem.com/content/6034/aging-society](https://www.tnpoem.com/content/6034/aging-society)

Workpoint Today. (๒๕๖๕). นักวิชาการเตือนปี 65 ไทยเตรียมพบสึนามิสังคม
สูงอายุ พร้อมแนะรัฐและประชาชนเร่งปรับตัว. เข้าถึงเมื่อ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ.
๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://workpointtoday.com/thai-aging-society-65/>

World Economic Forum. (2022). Global risks report 2022. . Accessed
August 28,2022. Available from [https://www.marshmcclennan.
com/content/dam/mmc-web/insights/publications/2022/glob-
al-risks-report-2022/global-risks-report-2022.pdf](https://www.marshmcclennan.com/content/dam/mmc-web/insights/publications/2022/global-risks-report-2022/global-risks-report-2022.pdf)

กรุงเทพธุรกิจ. (๒๕๖๕). ทำไม ‘สนธิสัญญาความมั่นคง’ จีน - หมู่เกาะโซโลมอน
สร้างเซอร์ไพรส์ ‘สหรัฐ’. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา
<https://www.bangkokbiznews.com/world/1000140>

กรุงเทพธุรกิจ.(๒๕๖๕). **เซ็คลิสต์ ประเทศไหนเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” บ้างแล้ว. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/social/980466>**

กรุงเทพธุรกิจ.(๒๕๖๕). **จับสัญญาณสงครามการค้ารอบใหม่จากปมประธานสภาสหรัฐเยือนไต้หวัน. เข้าถึงเมื่อ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/world/1019612>**

ชาดา เจริญวิทยา. (ม.ป.ป). **ครบรอบ 5 ปีการจัดประชุมสุดยอด 1 แถบ 1 เส้นทาง : รู้จัก“เส้นทางสายไหมดิจิทัล”. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <http://thai.cri.cn/20220518/1018216d-b70e-2ebd-2099-9c1146032b46.html>**

ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล. (๒๕๖๕). **สหรัฐกลับมาขัดกับเงินทางการค้า หลังฮีมส์ไถ่กันกรณีไต้หวัน. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://www.thansettakij.com/world/536275>**

ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (๒๕๖๕). **ประธานาธิบดีศรีลังกาเลี่ยงทางการเมืองไปมัลดีฟส์ ไม่ก็ชั่วคราวก่อนกำหนดการลาออกตามที่ให้คำมั่นไว้. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕,แหล่งที่มา <https://thestandard.co/president-of-sri-lanka-takes-political-asylum-to-maldives/>**

ถนัดกิจ จันนิเสน. (๒๕๖๕). **ธนาคารโลกปฏิเสธปล่อยกู้ให้ ศรีลังกา ย้ำต้องปฏิรูปที่เน้นการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจและจัดการต้นเหตุของวิกฤตครั้งเลวร้ายในรอบหลายทศวรรษ. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://thestandard.co/world-bank-refuses-to-lend-to-sri-lanka/>**

บรรจง ไชยลังกา.(๒๕๕๙). **ระเบียบโลกใหม่ของจีน: วิเคราะห์ตามทฤษฎีสัจนิยมใหม่**. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๗(๒), ๑๙-๒๙.เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ndsijournal/article/view/64412/54834>

ประชาชาติธุรกิจ. (๒๕๖๕). **ทัพสหรัฐปั้นนายร้อยรุ่นใหม่ รับสงครามเอไอ-หุ่นยนต์**. เข้าถึงเมื่อ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.prachachat.net/world-news/news-939535>

พงศ์อานันท์ รมยะนันท์. (ม.ป.ป.) **การขยายบทบาทของจีนผ่านยุทธศาสตร์“The Belt and Road Initiative”:ผลกระทบต่ออาเซียนและไทย**. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ แหล่งที่มา http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-

ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๖๑). **แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี**. ออนไลน์ ค้นเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๕ แหล่งที่มา http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

รุ่งนภา พิมมะศรี. (๒๕๖๕). **ความตึงเครียดจีน vs ไต้หวัน-สหรัฐฯ สู่อุบัติภัยทางเศรษฐกิจ กับ ‘สงครามชิป’ ที่จะดุเดือดยิ่งขึ้น**. เข้าถึงเมื่อ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://plus.thairath.co.th/topic/money/101929>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.(๒๕๖๕). **การเผชิญหน้า ‘สังคมผู้สูงอายุ’ โจทย์ท้าทายภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น**.เข้าถึงเมื่อ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/hKs0H>

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. (๒๕๖๕). รายงานสถานการณ์ต่างประเทศ. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://www.nia.go.th>

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. (๒๕๖๕). ยุทธศาสตร์ความมั่นคงฉบับใหม่ของสหรัฐฯ จะมุ่งสกัดกั้นรัสเซียและจีนควบคู่กัน. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕. แหล่งที่มา <https://www.nia.go.th/news/page/1462/>

สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี. ‘กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก’ คืออะไร ทำไมแผนการใหม่ของสหรัฐฯ จึงถูกเมิน. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://plus.thairath.co.th/topic/spark/101538>

สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี. (๒๕๖๕). ‘กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก’ คืออะไร ทำไมแผนการใหม่ของสหรัฐฯ จึงถูกเมิน. เข้าถึงเมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://plus.thairath.co.th/topic/spark/101538>

อินไซด์เศรษฐกิจ. (๒๕๖๕). สรุป 5 ประเด็นร้อน “ไต้หวัน” เพโลซีมาทำอะไร ทำไมจีนต้องโต้กลับ?. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕, แหล่งที่มา <https://www.amarintv.com/spotlight/insight/detail/30517>

ศูนย์ศึกษาวิทยาศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร. 02-275-5715 www.sscthailand.org